

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Центр підготовки магістрів публічної служби і професійних суддів

Кафедра політичних теорій

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

«РІЗНОВИДИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ»

Виконав: здобувач вищої освіти 2 курсу

денної форми навчання

галузь знань – 28 «Публічне управління та

адміністрування»

спеціальність 281 – «Публічне управління

та адміністрування»

Омельченко Іван Ігорович

Керівник – д.політ.н., проф. Вітман К.М.

Рецензент – д.і.н., проф. Кормич Л.І.

Одеса – 2024

ЗМІСТ:

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	7
1.1. Історіографія дослідження публічної дипломатії	7
1.2. Методологічні основи дослідження публічної дипломатії	14
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	21
2.1. Еволюція, поняття та сутність публічної дипломатії	21
2.2. Функції, інструменти та механізми публічної дипломатії	31
2.3. Публічна дипломатія в контексті публічного управління	35
Висновки до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ РІЗНОВИДИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	41
3.1. Порівняльний аналіз класичної дипломатії та публічної дипломатії	41
3.2. Гуманітарна та цифрова дипломатія	45
3.3. Економічна та культурна дипломатія.....	52
Висновки до розділу 3.....	58
РОЗДІЛ 4. ВПЛИВ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ.....	59
4.1. Публічна дипломатія як складова безпеки держави.....	59
4.2. Взаємодія публічної дипломатії в контексті міжнародних відносин	63
4.3. Публічна дипломатія як інструмент впливу на міжнародну думку	69
Висновки до розділу 4.....	74
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80

ВСТУП

Актуальність теми. Тематика публічної дипломатії в публічному управлінні нашої держави набуває особливої актуальності у контексті сучасних геополітичних викликів та розвитку міжнародних відносин. Україна, як країна, яка стоїть за крок від євроінтеграції, та перебуває в активній фазі війни, потребує ефективного використання різних видів публічної дипломатії з метою покращення свого міжнародного становища та іміджу, посилення національної безпеки та підтримання національних інтересів за кордоном.

Актуальність розвитку різних видів публічної дипломатії зумовлюється необхідністю нашої держави налагоджувати та підтримувати відносини не тільки із іноземними урядами, але й з міжнародною громадськістю. Для нашої держави, яка активно намагається зміцнити свої міжнародні зв'язки із європейськими країнами, а також із США та іншими важливими стратегічними партнерами, розвиток публічної дипломатії набуває ролі важливого інструменту формування прозорості та довіри до нашої країни з боку міжнародних партнерів.

Стикаючись з потужною інформаційною війною, яку веде росія на території України протягом останнього десятиліття, наша держава має на меті посилити свій міжнародний імідж та авторитет, а також становище у світі. Саме тому наша держава повинна вибудовувати таку стратегію зовнішньополітичної діяльності, яка б охоплювала різні види публічної дипломатії – гуманітарної, цифрової, економічної та культурної. Вміле їх поєднання та використання може стати ефективним засобом протидії дезінформації та підвищить обізнаність міжнародної спільноти про реальний стан справ в країні.

Актуальність розвитку різних видів публічної дипломатії зумовлюється також важливістю останньої як частини публічного управління. За сучасного складного становища, викликаного триваючою війною в Україні та рядом

інших супутніх факторів, важливого значення набуває розвиток таких структур та підходів у публічному управлінні, які б дозволили максимально ефективно координувати зусилля на різних рівнях цього управління з метою посилення впливу публічної дипломатії на міжнародному рівні. Такі зусилля дозволять зміцнити українську присутність у глобальному світовому просторі.

Зважаючи на вище викладене, відзначимо, що комплексне дослідження різних видів публічної дипломатії в публічному управлінні нашої держави є надзвичайно актуальним та потребує більш глибокого вивчення з метою більш ефективного використання потенціалу нашої держави на міжнародній арені з їх використанням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тематику публічної дипломатії в Україні досліджувало досить багато науковців: К. Балабанов, О. Висоцький, А. Гапонова, Т. Краснопольська, С. Кушней, О. Опанасюк, М. Павлюх, М. Процюк, В. Руднева, М. Трофименко та багато інших. Дослідженням гуманітарної дипломатії в Україні займалися такі науковці, як: Ю. Генкул, В. Климончук, М. Коновалова, С. Зубченко, М. Окладна, Л. Перевалова та багато інших. Цифрову дипломатію досліджували в межах своїх наукових робіт: Н. Батюкова, К. Бричук, Т. Краснопольська, О. Сегеда, В. Степанов та ряд інших. Економічну дипломатію досліджували: Н. Грущинська, В. Нижник, Я. Пухальська, Н. Татаренко, К. Фліссак та ряд інших науковців. Тематику культурної дипломатії у своїх дослідженнях підіймали: О. Кучмій, О. Розумна, Н. Сербіна, О. Овчарук, М. Процюк тощо. Однак, тематику значимості кожного з цих видів публічної дипломатії для публічного управління нашої держави науковці майже не досліджували. Це свідчить про необхідність комплексного дослідження обраної тематики та необхідність нових наукових пошуків за цим напрямком.

Мета та завдання дослідження. Мета магістерської роботи – визначити та класифікувати різновиди публічної дипломатії в публічному управлінні України, які можуть бути використані нею з метою посилення її

міжнародного авторитету, захисту національних інтересів та налагодження тісних міжнародних відносин з партнерами.

У відповідності до встановленої мети слід виконати наступні завдання:

- визначити історіографію дослідження публічної дипломатії;
- окреслити методологічні основи дослідження публічної дипломатії;
- розкрити еволюцію, поняття та сутність публічної дипломатії;
- визначити функції, інструменти та механізми публічної дипломатії;
- охарактеризувати публічну дипломатію в контексті публічного управління;
- здійснити порівняльний аналіз класичної дипломатії та публічної дипломатії;
- охарактеризувати гуманітарну та цифрову дипломатію;
- окреслити економічну та культурну дипломатію;
- визначити публічну дипломатію як складову безпеки держави;
- охарактеризувати взаємодію публічної дипломатії в контексті міжнародних відносин;
- окреслити публічну дипломатію як інструмент впливу на міжнародну думку.

Об’єкт та предмет дослідження. Об’єкт дослідження – суспільні відносини, які формуються у сфері публічної дипломатії нашої держави, як важливої складової публічного управління.

Предмет дослідження – різновиди публічної дипломатії в публічному управлінні.

Методологічна база дослідження. Вибір методів дослідження зумовлений поставленими метою та завданнями. Зокрема, з використанням історичного методу було визначено історіографію дослідження публічної дипломатії. З використанням методу опису було окреслено методологічні основи дослідження публічної дипломатії. На основі методу діалектики було розкрито еволюцію, поняття та сутність публічної дипломатії. З

використанням структурно-логічного методу було визначено функції, інструменти та механізми публічної дипломатії. На основі методу індукції було охарактеризовано публічну дипломатію в контексті публічного управління, а також визначено його як складову безпеки держави. З використанням методу порівняння було здійснено порівняльний аналіз класичної дипломатії та публічної дипломатії. На основі методу спостереження було охарактеризовано гуманітарну та цифрову дипломатію. З використанням методу синтезу було окреслено економічну та культурну дипломатію. З використанням методу формально-логічного методу було охарактеризовано взаємодію публічної дипломатії в контексті міжнародних відносин. На основі методу абстрагування було окреслено публічну дипломатію як інструмент впливу на міжнародну думку. З використанням методу узагальнення було сформульовано висновки до розділів та загальні висновки за проведеним дослідженням.

Елементи наукової новизни. Наукова новизна цього дослідження зумовлюється його комплексним характером та знаходить прояв у тому, що у ньому було широко охарактеризовано публічну дипломатію в контексті публічного управління, окреслено публічну дипломатію як інструмент впливу на міжнародну думку.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в можливості застосування окремих положень у для подальших наукових досліджень публічної дипломатії у публічному управлінні; запропоновані рекомендації можуть бути використані фахівцями у сфері публічного управління при формуванні стратегій публічного управління відповідно до існуючих різновидів публічної дипломатії.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, чотирьох розділів, одинадцяти підрозділів, висновків та списку використаних джерел, 4 таблиць та 1 малюнку.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІОГРАФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

1.1. Історіографія дослідження публічної дипломатії

Поява в українській історіографії поняття «публічна дипломатія» припадає на ХХІ століття, тоді як в зарубіжній історіографії це поняття з'явилося у науковому обігу ще в ХХІ столітті. Авторство терміну «публічна дипломатія» належить американському дипломату Едмонду Гулліону, який працював деканом школи права та дипломатії Університету Тафтса в Мелфорді (штат Массачусетс). У його першорозумінні поняття «публічна дипломатія» досліджувалось як вимір міжнародних відносин, що утвердився поза традиційною дипломатією, зокрема й з використанням впливу урядів на формування громадської думки в інших державах, взаємодію приватних груп та осіб однієї країни з такими особами в іншій країні, а також обмін інформацією та ідеями в межах міжнародного інформаційного потоку [77]. Запропонувавши використання цього терміну у 1965 році, його автор вкладав у його розуміння вплив громадськості на реалізацію зовнішньополітичного курсу країни та побудову міжнаціонального діалогу. Також він зводив його розуміння до засобу забезпечення впливу урядів, приватних груп та фізичних осіб на сприйняття політики однієї країни громадськістю іншої, а також утвердження суспільної позиції стосовно країни поза її межами [89, с. 19]. У науці поширена думка, що застосування цього терміну його автор почав на зміну до цього існуючого терміну «пропаганда».

І хоча окремі дослідження вказують на існування терміну «публічна дипломатія» задовго до його використання Е. Гулліоном у офіційних документах США [29, с. 10], однак саме він став першовикористовувачем цього поняття з дослідницькою метою. Після цього дане поняття почали активно використовувати у США, за роки існування воно помітним чином еволюціонувало.

Зокрема, дипломатом та вченим Г. Тачем публічна дипломатія розглядалась уже як «процесу комунікації уряду з іноземною громадськістю з метою ознайомлення її з ідеями та ідеалами нації, інститутами та культурою, поточною політикою і цілями» [91, с. 21].

Ще один американський дипломат та науковець М. Лі робив акцент на важливості громадської активності у просуванні іміджу країни та зводив основне завдання публічної дипломатії до провадження компаній та заходів, спрямованих на формування у суспільств інших держав позитивного відношення до країни, що здійснює фінансування цих заходів [71, с. 40].

Два попередні та ряд інших підходів до розуміння поняття «публічна дипломатія» мали спільну основу, яку згодом і виокремив автор теорії «м'якої сили» – професор Гарвардського університету Дж. Най. Він відзначав, що на відміну від пропаганди, публічна дипломатія – це не монолог, а діалог, це інформаційна компанія, спрямована на інформування громадськості іншої країни, чинення впливу на її почуття та активізацію з метою захисту національних інтересів та вирішення завдань зовнішньої політики [78; 81].

Дж. Най розглядав політичні цінності (ідеологію) разом із культурою в якості сукупності значущих для суспільства цінностей та, в широкому сенсі слова, дипломатією, інструментами посилення зовнішньодержавних позицій країни на міжнародній арені, що дають змогу сформувати позитивний імідж останньої, забезпечуючи поліпшення її відносин з іншими країнами. Відбулось переосмислення поняття та завдань публічної дипломатії, що зумовлювалось у той час закінченням Холодної війни та зниженням гостроти ідеологічних протистоянь у світі. Згодом найбільш вигідним засобом досягнення державою її цілей Дж. Най назвав так звану «розумну силу» (smart power), що є розумним поєднанням «м'якої сили» (soft power) та «жорсткої сили» (hard power) [80, с. 63].

У цей час у американському науковому полі сформувалась ціла низка дослідників публічної дипломатії – К. Адельман, Е. Блінкен, Дж. Крічлоу, С. Носсел, В. Рью, Н. Сноу, Х. Тач, П. Шарп та багато інших.

У своїй аналітичній доповіді, здійсненій у 2004 році, Ч. Вольф та Б. Розен визначили відмінності класичної дипломатії від публічної, відзначивши такі особливості останньої:

- відкритість;
- здатність до поширення;
- здатність транслювати проблематику від уряду до громадськості.

Тим часом класичній дипломатії вони приписували наступні риси:

- закритість;
- вузька сфера поширення – міжурядове спілкування;
- основна проблематика – поведінка та політика держави [84, с. 6-7].

Власний підхід до розуміння поняття «публічна дипломатія» висловив директор Центру міжнародних відносин Університету Бар-Ілана Е. Гілбоа, відзначивши, що її слід розглядати як прямий акт комунікації держави з громадянами іноземної держави, що має на меті чинення впливу на мислення останніх; спосіб комунікації уряду з метою формування розуміння національних ідей та цілей, цінностей, культури; будь-які дії, що чиняться у сферах інформації, освіти, культури з метою чинення впливу на уряди іноземних країн через їх громадян [65, с. 57]. Науковцем було виділено три моделі публічної дипломатії:

1. Базова модель «холодної війни» – була створена, щоб пояснити біполярний світ, де домінували США та радянський союз. Альтернативним інструментом цього періоду стала публічна дипломатія. Жоден із головних гравців не був зацікавлений у розгортанні цієї зброї, оскільки це обов'язково призвело б до самознищення, тому обидві держави все більше покладалися на інформацію як на зброю для просування своїх інтересів у «ворожій» державі, націлюючись на широку громадськість.

2. Друга модель «недержавна транснаціональна» – є переглядом початкової моделі з урахуванням появи нових акторів у глобальній політиці. Її мета – вивчити діяльність цих акторів і те, як вони використовують публічну дипломатію для досягнення своїх цілей.

3. Третя модель, відома як модель внутрішнього PR, є найбільш використовуваною та найпопулярнішою. Вона демонструє новий підхід, який використовують держави до неакторів, використовуючи їх для підвищення ефективності власних стратегій публічної дипломатії (завдяки їх авторитету, нейтральності, досвіду) [75, с. 352].

Ще один варіант визначення поняття «публічна дипломатія» запропонували відомі американські дипломати Юн і Тот, які класифікували публічну дипломатію за допомогою двох основних теорій міжнародних відносин – лібералізму та реалізму. Це дозволило сформуванню їм більш складну модель, у рамках якої можна зрозуміти еволюцію публічної дипломатії. Вони класифікують публічну дипломатію Великої Британії, Канади, Швеції та Норвегії як лібералістичну, тоді як публічна дипломатія США, на їх думку, знаходиться під сильним впливом реалізму. За Юном і Тотом, лібералістична публічна дипломатія враховує вплив недержавних акторів у міжнародних відносинах, особливо громадськості, яка вважається кінцевим одержувачем інформації. Реалістична публічна дипломатія зосереджується на державі та вважає її єдиним відповідним актором. Вона розглядає інших акторів лише як засоби для досягнення цілей, обраних політичною елітою. Вони стверджують, що ці відмінності виникають насамперед через різні питання, які стосуються кожної теорії. Екологічні, економічні, соціальні та культурні проблеми переважають у лібералізмі, тоді як безпека – основна у реалізмі [96, с. 494-495].

Значну роль у розвитку теорії публічної дипломатії відіграли британські дипломати та науковці: Н. Калл, Ф. Тейлор, Б. Хокінг, Ф. Фіске де Гувей, Е. Памрідж та ряд інших. Зокрема, Н. Калл розглядає «публічну

дипломатію» як просту сукупність компонентів та їхніх взаємозв'язків. До числа цих компонентів він відносить:

- слухання;
- адвокацію;
- культурну дипломатію;
- обмін;
- міжнародне мовлення [61, с. 31].

Він наголошував на специфіці нової публічної дипломатії, яка спроможна не просто поліпшувати імідж країни, а створювати її бренд; здійснювати її розвиток не тільки по вертикалі (на рівні держава – публіка), але й горизонтально – на рівні представників суспільства; здійснювати побудову відносин на основі діалогу.

Авторами профільного британського посібника М. Леонардом, К. Стелом та К. Смітінгом основне завдання публічної дипломатії зводиться до здійснення такого впливу на світову спільноту, щоб «компанії давали вам інвестиції, громадяни обстоювали ваші позиції, а політики вважали вас найперспективнішим партнером» [72, с. 16], а важливим складником – «тлумачення іміджу чи репутації держави як суспільного добробуту, що може і покращити, і погіршити умови оточення для діяльності індивідуума» та пропонували не забувати про зворотний вплив роботи над іміджем – позитивний або негативний [72, с. 16]. Ці дослідники сходились на думці про існування трьох вимірів публічної дипломатії:

1. Реактивному – зводиться до реагування на події, роз'яснення політики, коментування політичних кроків тощо;
2. Проактивному – зводиться до формування думки громадськості через передачу відповідних повідомлень;
3. Встановлення відносин – зводиться до діалогу з іноземною аудиторією, пошуку взаємовигідних рішень та налагодження значно тісніших зв'язків.

Також вони виділяють дві форми публічної дипломатії:

1. Конкурентна – скеровується на поліпшення іміджу шляхом дискредитації опонента;
2. Кооперативна – спрямована на утвердження відносин взаємовигідного типу [72, с. 10-11].

Свого часу питання нової дипломатії та проблематику її здійснення досліджували також нідерландський вчений Я. Меліссен, швейцарський дипломат та науковець Д. Каппелер, німецькі науковиці К. Ауер та Е. Сруджіс, японський науковець К. Лі тощо. Зокрема, японським науковцем К. Лі поява та розвиток терміну «публічна дипломатія» описується у Дипломатичній блакитній книзі від 2004 року [28], де її він описує як необхідність «з'ясування відносин» між пропагандою і політикою, а також наголошує на її еволюції під впливом нарощення потенціалу громадянського суспільства, поглибленням ролі громадськості в реалізації зовнішньої політики.

Важливе значення в розвитку історіографії дослідження поняття «публічна дипломатія» відіграла спільна праця К. Ауер та А. Сруджіс «Публічна дипломатія у Німеччині» [56], в якій науковиці регламентують, що публічна дипломатія має мати за основу чесність та самокритичну рефлексію, адже будь-яке викривлення фактів та їх приховування перед аудиторіями, яким вони транслуються, може мати достеменно інший – протилежний ефект.

Зарубіжна історіографія розвитку досліджень публічної дипломатії є надзвичайно багатою та вражає своєю широтою, однак обсяг нашого дослідження не дозволяє детально зосередитись на всіх її аспектах. Лише вбачаємо за доцільне коротко окреслити історіографію розвитку українських досліджень у цій сфері. Як відзначає І. Матяш, інтерес до вивчення загальнотеоретичних та прикладних питань публічної дипломатії в Україні проявляли політологи, фахівці-міжнародники та культурологи [29, с. 24]. Проте, переважна більшість українських дослідників здійснює аналіз та

висвітлення позицій зарубіжних науковців, зосереджуючи свою основну увагу на історіографічних аспектах дослідження.

На особливу увагу у контексті дослідження публічної дипломатії заслуговують окремі дослідження стосовно окремих практичних питань публічної дипломатії. Зокрема, як ми вже відзначали, тематику публічної дипломатії підіймають у своїх наукових дослідженнях наступні українські вчені: К. Балабанов, О. Висоцький, А. Гапонова, А. Гончарук, Г. Лучишин, Т. Краснопольська, С. Кушней, О. Опанасюк, М. Павлюх, М. Процюк, В. Руднева, М. Трофименко та багато інших. Протягом останніх років українська історіографія дослідження публічної дипломатії збагатилась рядом досліджень різних видів публічної дипломатії. Зокрема, дослідженням гуманітарної дипломатії в Україні займалися такі науковці, як: Ю. Генкул, В. Климончук, М. Коновалова, С. Зубченко, М. Окладна, Л. Перевалова та багато інших. Цифрову дипломатію досліджували в межах своїх наукових робіт: Н. Батюкова, К. Бричук, Т. Краснопольська, О. Сегеда, В. Степанов та ряд інших. Економічну дипломатію досліджували: Н. Грущинська, В. Нижник, Я. Пухальська, Н. Татаренко, К. Фліссак та ряд інших науковців. Тематику культурної дипломатії у своїх дослідженнях підіймали: О. Кучмій, О. Розумна, Н. Сербіна, О. Овчарук, М. Процюк тощо.

У схваленій у березні 2021 року Міністерством закордонних справ України Стратегії публічної дипломатії на 2021-2025 роки визначаються сім основних складових елементів публічної дипломатії, які є основними напрямками діяльності у контексті просування позитивного іміджу держави:

- культурна дипломатія;
- експертна дипломатія;
- економічна дипломатія;
- кулінарна дипломатія;
- цифрова дипломатія;
- науково-освітня дипломатія;
- спортивна дипломатія [49].

Перелік дій за кожним напрямом публічної дипломатії має реалізовуватись як безпосередньо самими дипломатами, так і представницькими особами громадянського суспільства та представниками українства за кордоном.

У цілому доцільно відзначити, що теоретичні та прикладні дослідження питань публічної дипломатії є окремим напрямом української історіографії її досліджень, яка є невід'ємною частиною світової історіографії цієї проблеми.

Отже, історіографія досліджень публічної дипломатії сягає своїм корінням у 50-і роки ХХ століття, однак у кожній країні дослідження публічної дипломатії відбувались у різний час та мали свою специфіку. Дослідження публічної дипломатії в українській історіографії розпочалось у ХХІ столітті, що свідчить про достатньо недавнє зацікавлення українських науковців та дипломатів публічною дипломатією та використанням її як дієвого інструменту публічного управління.

1.2. Методологічні основи дослідження публічної дипломатії

Як основа будь-якого наукового дослідження, процес пізнання є доволі складним та ставить вимогу щодо концептуального підходу на основі певної методології, тобто застосування окремих методів наукового пізнання. Виділяють різні рівні методологічного аналізу.

Для конкретно-наукової методології з її методиками характерні технічні прийоми, приписи, нормативи, вона формулює принципи, методи конкретно-наукової діяльності, здійснює їх опис та обґрунтування.

На другому рівні знаходиться загальнонаукова методологія – вчення про принципи, методи і форми знань, які мають місце у ряді наук одночасно та є відповідними їх предмету і об'єкту дослідження. До числа таких входять, зокрема, методи емпіричного дослідження – вимірювання, спостереження, експеримент; загальнологічні методи – індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія тощо, а також такі форми знання, як поняття і закони, гіпотези і

теорії. Сформувавшись під виглядом прийомів і форм, використання яких має місце в конкретних дослідженнях, вони можуть використовуватись й іншими науковцями в різних галузях знань, тобто відбувається їх наукова та культурно-історична апробація, яка дозволяє надати їм статусу загальних або загальнонаукових методів [33, с. 29].

Для будь-якої наукової проблеми складність, багатогранність і міждисциплінарний статус є причинами її вивчення у системі координат, яка формується різними рівнями наукової методології [38, с. 87]. При цьому рівень наукового дослідження буде залежати від вміння нею скористатись.

Як відзначають дослідники, за сучасних умов вибір потрібної методології, здатен відкривати нові, історично змінні, ставлення різних груп суспільства до досліджуваних явищ. При цьому особлива роль відводиться її здатності аналізувати нові контексти для понять, які розкривають такі явища та їх відношення [45, с. 193].

У значній мірі специфіка дослідження визначається його методами. У відповідності до широкого підходу до його розуміння «метод» (від грецької *metodos*) є «шляхом до чогось», шляхом дослідження, шляхом пізнання, теорією, вченням, свідомим способом досягнення певного результату, реалізації певної діяльності, вирішення поставлених задач. Він є сукупністю певних правил, прийомів, способів, норм пізнання і дії. Також його розглядають як систему приписів, вимог, принципів, які є орієнтовними для суб'єкта у процесі вирішення певної задачі, досягнення конкретного результату у відповідній сфері діяльності. Метод – це інструмент, з допомогою якого вирішується головне завдання науки – розкриваються об'єктивні закони дійсності [33, с. 29]. Він визначає потребу та місце використання індукції й дедукції, аналізу і синтезу, абстракції, формалізації, моделювання, порівняння теоретичних та експериментальних досліджень.

Для кожного наукового дослідження характерна певна сукупність методів дослідження, тобто його методологія.

Під методологією розуміють певний тип раціонально-рефлексивної свідомості, що спрямовується на вивчення, удосконалення та побудову методів. Поняття «методологія» зводиться до двох основних значень:

1. Вона розглядається в якості системи певних правил, принципів і операцій, застосування яких має місце у тій чи іншій сфері діяльності (в науці, політиці, мистецтві тощо);

2. Її розглядають як вчення про вказану систему, загальну теорію її метода [33, с. 29-30].

Отримання нових знань у процесі наукового дослідження вимагає свідомого застосування науково обґрунтованих методів. Це є важливою умовою розвитку будь-якого наукового дослідження, зокрема й дослідження публічної дипломатії.

Методологічну основу дослідження публічної дипломатії складають наступні підходи.

Системний підхід – дає змогу розглядати публічну дипломатію в контексті загального вектору зовнішньополітичної діяльності країни. Застосування цього підходу має місце при окресленні системного характеру діяльності уряду у застосуванні інструментів публічної дипломатії.

Діалектичний підхід – дозволяє підійти до дослідження публічної дипломатії із сучасних наукових позицій, охопити загальні засади розвитку цього явища та окреслити його як рушійну силу у міжнародних процесах. Діалектичний підхід зводиться до сприйняття публічного управління як динамічної системи, що постійно перебуває у стані розвитку та руху, зумовленому її внутрішніми суперечностями, у постійній зміні форм і типів [12].

Компаративістський підхід у дослідженні публічної дипломатії дозволяє більш глибокого осягнути те, яким чином різні країни вдаються до її використання, як вони адаптують цей інструмент до власних національних інтересів, культурних особливостей та зовнішньополітичних пріоритетів. Крім цього, компаративістський підхід може бути використаний при

порівнянні класичної та публічної дипломатії, виділення їх спільних та відмінних рис. Для будь-якого порівняльного дослідження характерні наступні етапи:

- а) здійснення відбору та опису фактів;
- б) здійснення виявлення та опису схожих та відмінних рис порівнюваних явищ;
- в) формування взаємозв'язків між елементами дослідження та іншими соціальними явищами у формі експериментальних гіпотез;
- г) подальша перевірка гіпотез;
- д) «визнання» деяких основоположних гіпотез [40].

Хронологічний (історичний) підхід – дозволяє досліджувати розвиток публічної дипломатії, а також історіографію її досліджень крізь призму історичних подій які мали місце у світі чи в певній країні та послуговували фактором розвитку як самої публічної дипломатії, так і наукових досліджень щодо неї. Його перевага полягає у тому, що цей підхід дозволяє вивчати публічну дипломатію в контексті тієї історичної обстановки, в якій вона виникла та розвивалась.

Функціональний підхід – це підхід, який включає в себе системне дослідження функцій, що реалізуються об'єктом. Його також розглядають як комплекс функцій, які він виконує [39, с. 263]. У рамках функціонального підходу можна виокремити наступні функції публічного управління: основні, загальні та допоміжні [31, с. 55]. Більш детально ми розглянемо їх трохи пізніше.

Інституційний підхід у дослідженні публічної дипломатії зводиться до визначення ролі інституцій та організаційних структур, які здійснюють формування, реалізацію та контроль за виконанням завдань публічної дипломатії. У межах цього підходу публічну дипломатію доцільно розглядати як результат роботи ряду державних інституцій, що реалізують зовнішньополітичну діяльність держави та займаються просуванням її іміджу на міжнародній арені.

Сукупність цих підходів дала змогу забезпечити всебічність вивчення публічної дипломатії в контексті публічного управління та достовірність висновків. Крім цього, слід відзначити, що у межах нашого дослідження доцільним є використання загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, було використано наступні загальнонаукові методи: аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування та узагальнення, групування. Доведено, що методи аналізу та синтезу є достатньо взаємозв'язаними та інтегруються в єдине ціле [17, с. 20]. З використанням методу аналізу було проаналізовано публічну дипломатію як можливий елемент впровадження позитивного іміджу України в зарубіжних країнах та на світовому рівні в цілому. Також метод аналізу дозволив проаналізувати стан розвитку різних видів публічної дипломатії в Україні та їх вплив на формування та реалізацію публічного управління в цілому. Метод синтезу було використано під час формулювання рекомендацій стосовно здійснення публічної дипломатії на майбутнє, виходячи з кращих практик її реалізації, встановлених на основі методу аналізу.

Так само як і два попередні методи, методи індукції та дедукції є взаємопов'язаними. Зміст дедукції як методу наукового пізнання зводиться до використання положень загальнонаукового характеру при дослідженні конкретно визначених явищ. Під індукцією розуміють перехід від часткового до загального, коли на підставі знання про частину предметів класу робиться висновок стосовно класу в цілому [7, с. 46]. Тобто, індукція має місце тоді, коли дослідивши окремі види публічної дипломатії, можна зробити загальний висновок про публічну дипломатію в Україні в цілому.

Використання методу абстрагування, що має на меті виділення властивостей, що мають вагоме значення у контексті дослідження. Зокрема, у контексті даного дослідження використання методу абстрагування може мати місце з метою створення загальної моделі або концепції, яка б відображала важливі властивості об'єкта чи явища. Важливість абстрагування

полягає у можливості спрощення складних процесів, що допомагає краще зрозуміти їх суть і структуру.

У будь-якому науковому дослідженні не обійтись без методу узагальнення, який розкривається через перехід менш загальних знань до більш загальних. Зокрема, даний метод дозволив на основі отриманих в результаті дослідження окремих питань та формулювання висновків до них, сформулювати згодом загальні висновки за проведеним дослідженням.

Також автор використовує загальнонауковий метод групування, що за своєю сутністю полягає у розподілі сукупності на групи за істотними для них ознаками. Метод групування дозволив розподілити публічну дипломатію на окремі групи – гуманітарну дипломатію, цифрову дипломатію, економічну дипломатію, культурну дипломатії тощо.

Отже, при дослідженні публічної дипломатії доцільно використовувати комплекс підходів та методів, які дозволять досягти поставлених у контексті дослідження мети та завдань. Для цього варто вдатись до використання системного, компаративного, інституційного, функціонального, діалектичного підходів. Методологічним підґрунтям даної роботи стали принципи індукції та дедукції, аналізу та синтезу, групування та абстрагування.

Висновки до розділу 1

Історіографія досліджень публічної дипломатії сягає своїм корінням у 50-і роки XX століття, однак у кожній країні дослідження публічної дипломатії відбувались у різний час та мали свою специфіку. Дослідження публічної дипломатії в українській історіографії розпочалось у XXI столітті, що свідчить про достатньо недавнє зацікавлення українських науковців та дипломатів публічною дипломатією та використанням її як дієвого інструменту публічного управління.

При дослідженні публічної дипломатії доцільно використовувати комплекс підходів та методів, які дозволять досягти поставлених у контексті

дослідження мети та завдань. Для цього варто вдатись до використання системного, компаративного, інституційного, функціонального, діалектичного підходів. Методологічним підґрунтям даної роботи стали принципи індукції та дедукції, аналізу та синтезу, групування та абстрагування.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

2.1. Еволюція, поняття та сутність публічної дипломатії

Еволюцію публічної дипломатії можна розглядати в залежності суспільства та міжнародних відносин від проблем, з якими вони стикаються в різний час. «Публічна дипломатія» має довгу історію вступу в політичні, дипломатичні та наукові дебати. У зв'язку з цим виникнення поняття публічної дипломатії та процес її становлення можна досліджувати за 5 періодами [55, с. 287].

Перший період публічної дипломатії охоплює період від найдавніших часів до 1856 року. Хоча дипломатія була постійною основою міжлюдського спілкування протягом цього періоду, вона не використовувалася як публічна дипломатія і її розглядаки як прояв традиційної дипломатії під час переходу до першої державності. Археологічні дослідження свідчать, що в регіонах, де були розсіяні перші людські поселення, люди завжди контактували один з одним [58].

У Стародавній Греції, Римській імперії та багатьох інших країнах існували різноманітні методи та прийоми формування позитивної думки в суспільстві. Правителі вміло використовували спеціально найнятих людей – торговців, мандрівників, учених – для збору відомостей про побут, звичаї та таємниці інших народів, таємниці держави, збройних сил, багатства. У X-XII ст. на ринках і в людних місцях Новгородської республіки майстри особливих професій вголос розповідали натовпу про народи і життя інших країн [55, с. 287]. Такі професіонали теж були присутні в Арабському халіфаті, Китаї, Індії та країнах Центральної Азії. У «Тисячі й одній ночі», рідкісному шедевр арабської літератури, розповіді про народи різних країн є ознакою коріння публічної дипломатії. Таких прикладів багато. Головне, що публічна дипломатія протягом століть виявлялася в різних формах зовнішньої політики, як у воєнний, так і в мирний час. Плутарх, Тацит, Н.

Макіавеллі, Е. Саїд, Г. Кун, П. Галула та ряд інших детально описують античну та середньовічну публічну дипломатію.

Дослідження показують, що зарубіжні вчені не приділяють великої уваги історичним кореням публічної дипломатії, але античний період також є невід'ємною частиною сучасної публічної дипломатії і може розглядатися як її початковий період. У давнину публічна дипломатія була не тільки формою традиційної дипломатії, а й справляла значний вплив на зовнішню політику держав. Нововведення в торгівлі, ремеслах, містобудуванні зазнали впливу публічної дипломатії. Говорячи про цей період, наукова література використовує модель «колоніальної» публічної дипломатії [54, с. 62].

«Колоніалізм» виникає через потребу публічної дипломатії взаємодіяти з цивільним населенням окупованої території або з людьми охопленого війною регіону, якщо колонізатори планують залишитися та розвивати територію. Історія показала, що розширення Римської, Китайської та Перської імперій йшло одночасно з «продуктивними війнами» та «колоніалізмом» через народну дипломатію.

Другий період публічної дипломатії – це етап становлення сучасної концепції публічної дипломатії, який охоплює період 1856-1918 рр. Цей період розглядається зарубіжними вченими та експертами як початковий період становлення публічної дипломатії як суб'єкта міжнародних відносин. У 1856 році лондонська «Таймс» вперше закріпила термін «публічна дипломатія», його використовували як синонім публічної критики помпезності президента Франкліна Пірса [86, с. 71].

Концепція публічної дипломатії в Сполучених Штатах вперше з'явилася в 1871 році в статті в New York Times, яка описувала дебати в Конгресі США про таємну анексію іспанської колонії на території сучасної Домініканської Республіки [76, с. 46]. Під час цих дебатів у Конгресі термін «публічна дипломатія» використовувався на противагу зовнішній політиці прихованої дипломатії адміністрації США. Він засудив насильницьку

окупацію Домініканської Республіки та закликав до відмови від таємної дипломатії, відкритості та прозорості публічної дипломатії.

Третій період публічної дипломатії охоплює 1918-1945 роки і за своєю значущістю може бути зрозумілий як етап визнання публічної дипломатії в системі світових міжнародних відносин, яка набувала проявів таємної дипломатії багатьох європейських країн під час Першої світової війни. Знаменита промова В. Вільсона на Версальській конференції про необхідність нової відкритої та багатосторонньої дипломатії забезпечила сучасну дипломатію новим розумінням терміну «публічна дипломатія», звівши його розуміння до діяльності, контрольованої суспільством. Однак багато експертів того часу використовували цей термін для опису діяльності, спрямованої на розкриття дипломатичної таємниці [55, с. 288].

Міжнародна політична концепція президента США В. Вільсона від 14 січня 1918 р., що складається з 14 пунктів, відома як програма, що визначила післявоєнну світову політику, підкреслює, що в дипломатії жодна особиста думка не повинна ставати міжнародною концепцією, але дипломатія завжди має бути відкритою та публічною [94, с. 79]. Це визначення публічної дипломатії як «відкритої дипломатії» часто використовувалося під час Першої світової війни та серед французів як «публічна дипломатія», і тому його легко перекласти на мову дипломатії.

У німецькій політиці значення цього поняття вперше було роз'яснено 24 січня 1918 року рейхсканцлером Георгом фон Гертлінгом. Про це йшлося у виступі Вільсона про «прозорість дипломатичних угод» у програмі «14 пунктів». 11 лютого 1918 р. В. Вільсон у своїй промові в Конгресі США відзначив, що канцлер Німеччини Георг фон Гертлінг прийняв «принцип публічної дипломатії» [57]. «Визнання» публічної дипломатії як важливої складової міжнародних відносин Сполученими Штатами, Францією та Німеччиною, хоч і мало важливе значення в її розвитку, але в період подальших змін у світі утвердилось її розуміння як комплексного механізму зовнішньої політики.

Четвертий період розвитку публічної дипломатії – це етап популяризації, який охоплює 1946-1991 роки. Закінчення Другої світової війни у 1945 році призвело до серйозних змін у світових міжнародних відносинах. Ці зміни зробили основою світової політики нові міжнародні моделі, насамперед пронизані такими ідеями, як гуманність, братерство та міжнаціональна злагода, дружба та мир. У період після Другої світової війни поняття публічної дипломатії збагатилося новими значеннями. У 1946 р. Г. Спаака було обрано Генеральним секретарем ООН. Г. Спаак на першому пленарному засіданні ООН сказав, що почалася нова ера публічної дипломатії [55, с. 288].

Починаючи з 1950-х років, термін публічна дипломатія почав використовуватися безпосередньо громадськістю в міжнародних відносинах. Пізніше в США публічна дипломатія була застосована до будь-яких зовнішніх дій з метою підкорення «умів і сердець». Водночас публічна дипломатія США зверталася не лише до урядів іноземних держав, а й до іноземної громадськості. Для досягнення цих цілей використовувалися насамперед інструменти зовнішньої культурної політики, зв'язки з громадськістю та маркетинг. Крім того, такі комунікаційні механізми, як радіо та телебачення, почали використовуватися для зовнішньої культурної політики та пропаганди, а термін «публічна дипломатія» став позначати дії уряду в галузі інформаційної політики на міжнародній арені, починаючи з опису дипломатичної та журналістської практики.

У 1953 р. відомий американський фахівець, вчений і громадський діяч В. Ліпман у своїй статті у Washington Post об'єднав три концепції: публічної дипломатії, пропаганди та психологічних операцій у термін «публічна дипломатія» [55, с. 289].

Четвертий період розвитку публічної дипломатії також важливий тим, що він поклав початок періоду наукового вивчення публічної дипломатії, про що ми вже говорили у першому розділі. Зокрема, ми вже наголошували, що термін «публічна дипломатія» вперше був введений у науку в 1965 році

Едмундом Галліоном, колишнім дипломатом і деканом Флетчерської школи права та дипломатії в Університеті Тафта, і з тих пір широко використовується вченими та практиками. Визначаючи публічну дипломатію як сукупність проектів інформаційних агентств США, Е. Галліон сказав, що «публічна дипломатія служить для просування громадської думки в інших країнах, встановлення контактів між дипломатами та журналістами та побудови міжкультурної комунікації шляхом впливу на зовнішньополітичне ставлення іноземної аудиторії» [25, с. 10]. Після цього науковці подають це визначення у своїх працях як перше визначення публічної дипломатії. З цього визначення зрозуміло, що публічна дипломатія більше залежала не лише від культурних та освітніх проектів, а й від інформаційної діяльності США чи засобів політичної комунікації. Визначення Е. Галліона було історичним і міцно увійшло в наукову практику, оскільки він був першим експертом, який відокремив «позитивну» інформаційну діяльність від пропаганди в США.

У 1965 році Едвард Морроу, відомий американський теле-радіожурналіст, який заснував перший в історії Інститут вивчення публічної дипломатії, опублікував визначення публічної дипломатії роком пізніше, заявивши, що «публічна дипломатія стосується ступеня, до якого уряди, громадські об'єднання та окремі особи впливають на погляди та думки інших народів і урядів, а також на зовнішньополітичні рішення» [55, с. 289]. Створення та становлення Інституту вивчення публічної дипломатії свідчить про важливість цієї сфери.

П'ятий період публічної дипломатії охоплює період з 1991 року по теперішній час, який є її останнім періодом. У 1990-х роках у культурній дипломатії США з'явилися нові експерти, у зовнішню політику США увійшли теорії політичної комунікації та маркетингу, а в практиці та дослідженнях почала домінувати концепція «публічної дипломатії». Відомий вчений Дж. Най розширив своє тлумачення цього поняття до розроблених ним правил «м'якої сили». Він зазначив, що публічна дипломатія є засобом

просування «м'якої сили» держави, яка в свою чергу має три джерела: внутрішню політику та цінності суспільного устрою, культуру країни та зовнішню політику. Отже, публічна дипломатія сприяє «м'якій силі» держави за допомогою цих трьох складових. Перша складова – щоденне спілкування з іноземною аудиторією для роз'яснення зовнішньої політики держави. Друга складова – проведення кампаній, спрямованих на популяризацію державного бренду. Третя складова – проекти, спрямовані на встановлення рівноправних відносин між країнами [79, с. 161].

Крім того, у 2000-х роках експерти з політичних відносин запропонували такі визначення терміну «публічна дипломатія». Одне з них стверджує, що публічна дипломатія складається з трьох вимірів: перший – це те, як держави або недержавні актори розуміють іноземну культуру, настрої чи поведінку іноземних держав; другий аспект пов'язаний з розвитком відносин між країнами; третій вимір впливає на мислення та поведінку іноземної цільової аудиторії [55, с. 289].

Інше визначення публічної дипломатії в контексті політичної комунікації стосується трьох її елементів: інформації, впливу та участі. Інформаційні проекти – це відповідь на інформування або дезінформацію з-за кордону. Такі програми мають короткостроковий ефект. Вплив – це довгострокова кампанія, спрямована на поступову зміну точки зору або ставлення іноземної цільової аудиторії до певної теми. Нарешті, участь – це встановлення довгострокових партнерських відносин між країнами [70, с. 73].

Інші дисципліни, такі як історія чи антропологія, також визначають термін публічна дипломатія. Історики продовжують дискутувати про різницю між термінами «публічна дипломатія» та «культурна дипломатія». Масштабні та тривалі дебати, що точилися досі, ґрунтуються на двох точках зору. По-перше, термін «публічна дипломатія» є синонімом терміну «культурна дипломатія», оскільки обидві дипломатії мають політичні цілі та спрямовані на формування громадської думки за кордоном [69, с. 63]. Згідно

з другим поглядом, слід розрізняти «публічну» і «культурну» дипломатію, оскільки публічна дипломатія часто реалізує політичні проекти, веде пропагандистську роботу, а культурна дипломатія спрямована на встановлення стабільних, рівноправних, довгострокових і двосторонніх відносин між країнами [53, с. 112].

Сучасна публічна дипломатія складається з 5 елементів:

- культурна дипломатія;
- обмінна дипломатія;
- короткострокові інформаційні кампанії (адвокація);
- міжнародне мовлення;
- врахування закордонної громадської думки [61, с. 31].

Новаторство в цьому визначенні публічної дипломатії складається з двох складових – інформаційних кампаній (пропаганди) та спостереження (враховуванням) іноземної громадської думки. Ефективність публічної дипломатії сьогодні залежить від наявності діалогу між урядом країни та іноземним суспільством. Якщо влада вивчатиме всі сигнали, оцінки та думки іноземного суспільства, то цей діалог можна налагодити. Далі йде реакція у вигляді інформаційних кампаній (пропаганди) та спілкування з тими, хто висловлює негативні та позитивні думки, щоб виправити свій імідж в іноземному суспільстві. Протягом цього періоду розвиток публічної дипломатії, можна сказати, пережив біполярний період, і це було пов'язано щонайменше з трьома революціями: революціями в міжнародних відносинах, ЗМІ та політиці [65, с. 59].

Медіареволюція – це поява глобальних ЗМІ, таких як Інтернет і CNN. Відбившись у третій хвилі демократизації як політичної революції, вона призвела до дедалі зростаючого рівня участі мас у політичному процесі. Революція в міжнародних відносинах полягає в тому, що держави змагаються більше не за географічну територію чи природні ресурси, а за свій престиж, створення умов для інвестицій, а також за свої ідеї, таланти та культуру.

В останні роки вчені говорять про «нову публічну дипломатію», яка демонструє певні зрушення в практиці публічної дипломатії. У відповідній літературі початку 2000-х років відзначається, що концепція «нової публічної дипломатії», що виникає, є результатом глобалізації інформаційного суспільства. Однак донині це поняття є суперечливим. З одного боку, за допомогою цієї концепції пропонувалося зупинити процес стирання меж між внутрішньою та міжнародною інформаційною політикою, а також між офіційною та публічною дипломатією [92, с. 187]. З іншого боку, багато дослідників почали сумніватися в необхідності заміни поняття, яке раніше дотримувалося ідеї змивання всіх вищевказаних кордонів [82, с. 57]. Перегляд стратегії публічної дипломатії багато в чому заклав основу «нової публічної дипломатії».

«Нова публічна дипломатія» – це концепція, яка узагальнює всі еволюційні та революційні зміни, що відбулися в публічній дипломатії. Для ефективного впровадження публічної дипломатії державна політика повинна підтримувати та залучати іноземні мережі, такі як «культурна дипломатія», «спортивна дипломатія», «економічна дипломатія», які охоплюють конкретну сферу та галузі. Хоча вищевказані сфери публічної дипломатії мають окрему мережу та значення, вони не можуть використовуватися на заміну самого поняття «публічна дипломатія». Як відзначає О. Опанасюк, «нову публічну дипломатію слід розуміти вже не як односторонні дії держави із власного позиціонування, а як діалог сторін, що базується на гуманітарному та інформаційному співробітництві з використанням найновіших комунікаційних технологій, зокрема мережі Інтернет» [37, с. 239]. Такий погляд на публічну дипломатію дозволяє їй гнучко адаптовуватися до нових викликів, що стоять перед людством, здобуваючи таким чином переваги перед класичною дипломатією.

Незважаючи на довгий шлях еволюції поняття «публічна дипломатія» у науковій думці досі не утвердилось єдиного підходу до розуміння цього

поняття. Тож, розглянемо окремі позиції науковців щодо його розуміння (Табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Сучасні підходи до розуміння поняття «публічна дипломатія»

Автор	Підхід до розуміння
М. Павлюх, С. Кушней [41, с. 127]	Публічна дипломатія – це поняття, розуміння якого зводиться до діяльності урядових (держави, державних інституцій, дипломатів) та неурядових акторів (неурядових організацій, транснаціональних корпорацій, окремих осіб), що чинять комунікативний вплив на іноземну громадськість та з її допомогою реалізують свої зовнішньополітичні інтереси
О. Балануца, О. Сегеда [2, с. 267]	Публічна дипломатія – це складовий елемент стратегічного контактування держави, спрямований на сприяння встановлення діалогу з громадськістю інших країн у форматі «держава – людина»
Я. Гапонова [11, с. 382]	Публічна дипломатія – це метод реалізації державної зовнішньополітичної діяльності, реалізація якого відбувається шляхом взаємодії з широкими колами іноземної громадськості за участі урядових установ, недержавних організацій та окремих осіб
Н. Сноу [88, с. 4]	Публічна дипломатія – це практика взаємодії з іноземною аудиторією для зміцнення зв'язків, встановлення довіри та сприяння співпраці; це ключовий механізм, за допомогою якого країни зміцнюють взаємну довіру та продуктивні стосунки, і він став вирішальним для створення безпечного глобального середовища
С. Юн [95, с. 20]	Публічна дипломатія – це стратегія держави щодо прямого спілкування з іноземною громадськістю

Зважаючи на вище викладене, спробуємо сформулювати власне визначення поняття «публічна дипломатія». Публічна дипломатія – це своєрідний комплекс заходів та стратегій країни, які вона використовує з метою впливу на іноземну громадську думку та досягнення власних зовнішньополітичних інтересів.

Одночасно з цим відзначимо основну особливість сучасної публічної дипломатії – вона спрямовується не лише на уряди іноземних країн, але й на громадськість, медіа, культурні та наукові заклади іншої держави тощо. Тобто, спектр впливу публічної дипломатії станом на сьогодні надзвичайно широкий.

Якщо ж говорити про сутність публічної дипломатії, то доцільно відзначити, що підходи до її визначення постійно еволюціонують, що пов'язано із невідпинним розвитком міжнародних відносин, виникненням таких загальносвітових процесів, як глобалізація, інформатизація та цифровізація. Зазвичай науковці зводять розуміння сутності поняття «публічна дипломатія» до розгляду її з позиції трьох вимірів:

- 1 Як лобістської діяльності;
2. Як міжнародних зв'язків з громадськістю;
3. Як процесу просування національного іміджу або бренду [27, с. 114].

Однак, станом на сьогодні сутність поняття «публічна дипломатія» вже не зводиться до її розуміння виключно як лобістської діяльності, міжнародних зв'язків з громадськістю та процесу просування національного іміджу або бренду. Її розглядають також як засіб здійснення зовнішньої політики держав через пошук оптимальних варіантів впливу на думку громадськості, яка сьогодні чинить значний вплив на вироблення та реалізацію зовнішньої політики держав [27, с. 114]. Крім цього, її зводять до розуміння як інтеграційного компоненту стратегічних комунікацій у публічному управлінні [47, с. 98], як засобу забезпечення національної безпеки [19, с. 109] тощо.

Таким чином, пройшовши значний шлях еволюції, умовно поділений на п'ять етапів, публічна дипломатія набуває сьогодні широкого застосування. Під нею розуміють своєрідний комплекс заходів та стратегій країни, які вона використовує з метою впливу на іноземну громадську думку та досягнення власних зовнішньополітичних інтересів. Сутність публічної дипломатії постійно розширюється, адже в умовах швидкого розвитку

сучасного суспільства, а також невинних процесів глобалізації, інформатизації та цифровізації, перед публічною дипломатією постають нові завдання та шляхи їх реалізації на міжнародній арені.

2.2. Функції, інструменти та механізми публічної дипломатії

На думку Т. Карпінської, публічна дипломатія виконує наступні функції:

1. Функцію зовнішньополітичної комунікації – відповідно до неї публічна дипломатія дає змогу країні ефективно комунікувати та просувати свої політичні, економічні та культурні цілі на рівні міжнародної спільноти;
2. Функцію лобіювання інтересів – використовується для просування політичних та економічних інтересів держави на міжнародній арені;
3. Функцію культурного обміну – з використанням публічної дипломатії держава може здійснювати культурний обмін із міжнародною спільнотою;
4. Функцію кризового менеджменту – має важливе значення у випадках, коли країна стикається із кризами чи конфліктами, тобто публічна дипломатія дає змогу управляти кризовою ситуацією, донести до громадськості важливі повідомлення та забезпечити ефективну комунікацію для зменшення негативних наслідків та відновлення стабільності [20, с. 25-26].

Дослідивши ряд наукових робіт за темою магістерського проекту, можемо констатувати, що публічна дипломатія виконує значно більше функцій:

1. Інформаційну функцію – полягає у поширенні правдивої та об'єктивної інформації про державу за її межами. Це дає змогу світовій спільноті утвердити обґрунтоване уявлення про країну, мінімізуючи вплив негативних стереотипів та іншої негативної інформації, яка може бути поширена в світовому інфопросторі.

2. Освітня функція – зводиться до програм освітнього обміну між країнами, що сприяють міжнауковому діалогу та взаєморозумінню.

3. Культурна функція – зводиться до здійснення різноманітних культурних заходів та проєктів на території інших країн з метою посилення позитивного іміджу країни.

4. Іміджетворча функція – спрямовується на створення та підтримку позитивного образу держави в очах світової громадськості з використанням різноманітних заходів у сфері технологій, науки, мистецтва, спорту тощо.

5. Комунікаційна функція – полягає у налагодженні активного діалогу та комунікаційної взаємодії із світовою громадськістю. Дана функція набула особливої актуальності з появою нових медіа та розвитком соціальних мереж, що дозволяють швидко та безперешкодно взаємодіяти із громадянами іноземних держав та отримувати зворотний зв'язок від них.

6. Пропагандистська функція – на відміну від суто інформаційної функції, дана функція спрямовується саме на просування окремих аспектів політики чи культури з метою переконання чи впливу на думку міжнародної громадськості. Ця функція набуває особливої актуальності у контексті наявних криз та конфліктів, адже на її основі держава може отримати підтримку.

7. Захисна функція – полягає у протидії дезінформації та негативній пропаганді, що спрямовуються на шкоду країні. Ця функція особливо важлива для зміцнення довіри іноземної аудиторії та захисту національних інтересів на міжнародній арені.

Зважаючи на наявність такого спектру функцій, публічна дипломатія – це стратегічний інструмент, з використанням якого країна може позитивно позиціонувати себе у глобалізованому світі, налагоджуючи зв'язки з міжнародною аудиторією, створюючи позитивні умови для досягнення політичних та економічних цілей.

Розглянувши функції публічної дипломатії, приділимо увагу також й інструментарію її здійснення. Зокрема, слід відзначити, що інструменти

публічної дипломатії використовуються для впливу на громадську думку громадян інших країн в інтересах власної країни [74].

На думку Т.М. Краснопольської, сьогодні інструментами публічної дипломатії прийнято вважати:

- здійснювану через мережу Інтернет інформаційно-роз'яснювальну роботу;
- культурну дипломатію;
- програми, спрямовані на надання допомоги країнам, які цього потребують. Зокрема, на сучасному етапі розвитку світового співтовариства часто можна спостерігати випадки, коли економічно розвиненими країнами надається фінансова допомога країнам, які її потребують, і це є своєрідною частиною брендингу цих економічно розвинутих країн на міжнародній арені. Також даний різновид дипломатичної діяльності може знаходити прояв у наданні допомоги щодо ліквідації наслідків техногенних та природних катастроф; здійсненні наукових та освітніх обмінів; інших заходів, спрямованих на підвищення престижу держави у світі;
- наукові та освітні обміни [25, с. 18].

Однак не можемо повністю погодитись із цією позицією, адже за сучасного стану розвитку глобалізованого світу, публічна дипломатія вдається до використання значно ширшого інструментарію. На думку І. Головка, основними інструментами публічної дипломатії на сучасному етапі є: діаспора; міжнародні конференції; стипендії; журнали; рекламні матеріали; високі особистості; спорт; домінуюча культура; відносини з міжурядовими установами; зосередженість на міжнародних групах громадянського суспільства; інформаційні агентства; інструменти соціальних медіа; культурні центри; універсальна кухня; музика; програми обміну, тощо [13, с. 102].

Слід наголосити на тому, що перелік інструментів публічної дипломатії не є вичерпним та постійно розширюється за умов динамічного розвитку світової спільноти та сучасних технологій. Однак, одночасно з цим, цілком

погоджуємось із позицією Л. Івашової стосовно того, що інструменти публічної дипломатії дозволяють країні значною мірою досягти розширення охоплення аудиторії, побудувати нові партнерства, залучити представників сфер, які знаходяться за межами сфери впливу офіційних державних структур (неурядових організацій, бізнесу, аналітичних центрів, освітніх установ, молоді, лідерів суспільної думки та окремих громадян) [18, с. 28].

Структуру механізму здійснення публічної дипломатії формують:

1. Механізм здійснення культурної дипломатії;
2. Механізм здійснення економічної дипломатії;
3. Механізм здійснення експертної дипломатії;
4. Механізм здійснення кулінарної дипломатії;
5. Механізм здійснення науково-освітньої дипломатії;
6. Механізм здійснення спортивної дипломатії;
7. Механізм здійснення цифрової дипломатії.

У своїй сукупності ці механізми формують [49].

Таким чином, публічна дипломатія реалізує ряд функцій, серед яких важливе значення відіграють наступні: зовнішньополітичної комунікації, лобіювання інтересів, культурного обміну, кризового менеджменту, інформаційну, освітню, культурну, іміджетворчу, комунікаційну, пропагандистську, захисну. До основних інструментів здійснення публічної дипломатії належать: інформаційно-роз'яснювальна робота, культурна дипломатія, програми, спрямовані на надання допомоги країнам, які цього потребують, наукові та освітні обміни, діаспора, міжнародні конференції, стипендії, журнали, рекламні матеріали, високі особистості, спорт, домінуюча культура, відносини з міжурядовими установами, зосередженість на міжнародних групах громадянського суспільства, інформаційні агентства, інструменти соціальних медіа, культурні центри, універсальна кухня, музика тощо. Структуру механізму публічної дипломатії формують механізми здійснення культурної, економічної, експертної, кулінарної, науково-освітньої, спортивної та цифрової дипломатії.

2.3. Публічна дипломатія в контексті публічного управління

У межах нашого дослідження доцільно розглянути публічну дипломатію в контексті публічного управління, щоб досягнути взаємозв'язок цих двох елементів та значення публічної дипломатії для розвитку публічного управління. Зокрема, як відзначає Д. Мостова, публічна дипломатія є самостійним компонентом публічного управління, який має змогу чинити вплив на формування громадської думки в інших країнах [34, с. 18]. Дійсно, у контексті публічного управління, публічна дипломатія є потужним інструментом для взаємодії держави з міжнародною спільнотою. Вона сприяє зміцненню «м'якої сили» держави, розвиваючи відносини з громадянами інших країн і підвищуючи довіру до політики країни на міжнародному рівні.

Публічну дипломатію в контексті публічного управління доцільно розглядати крізь наступні аспекти:

1. Публічна дипломатія, яка сприяє створенню та підтримці позитивного іміджу країни на міжнародній арені, який є надзвичайно важливим як для міжнародних відносин, так і для ефективного публічного управління, адже від наявності в країни позитивного іміджу напряду залежить можливість залучення інвестицій, налагодження співробітництва та отримання підтримки від міжнародних організацій;

2. Внаслідок спрямованості публічної дипломатії на створення діалогу між державою та міжнародною громадськістю з використанням різноманітних інструментів, суб'єктам публічного управління значно простіше сформувати прозору та відкриту управлінську політику, а також здобувати підтримку на міжнародній арені;

3. Публічна дипломатія посилює публічне управління у контексті захисту національних інтересів, адже вона дозволяє країні активно просувати свої позиції з важливих питань з метою отримання підтримки та розуміння міжнародної спільноти та окремих держав;

4. Сучасна публічна дипломатія активно вдається до використання цифрових технологій, що однаково важливо і для публічного управління, адже з їх використанням суб'єкти публічного управління мають змогу швидко інформувати населення своєї країни, а також міжнародну аудиторію стосовно основних рішень та дій держави;

5. Публічна дипломатія дозволяє країнам підтримувати демократичні цінності, забезпечуючи прозорість та підзвітність влади через комунікацію з громадськістю, що є фундаментальним принципом публічного управління.

Отже, публічна дипломатія є механізмом комунікації держави, що розширює можливості публічного управління через формування міжнародних зв'язків, популяризацію культури та національних цінностей, а також просування державних інтересів на глобальному рівні.

Публічна дипломатія в контексті публічного управління набуває наступних видів [34, с. 18-22]:

1. Економічна дипломатія – дипломатія, що спрямована на просування національних економічних інтересів за допомогою дипломатичних засобів, таких як торгові угоди та інвестиції;

2. Електронна/мережева дипломатія – використання цифрових технологій і соціальних мереж для ведення дипломатичних комунікацій та сприяння міжнародному співробітництву;

3. Парадипломатія – діяльність суб'єктів на місцевому або регіональному рівні, яка має дипломатичний характер, включаючи міжмуніципальне співробітництво;

4. Культурна дипломатія – зусилля держави або організацій для просування своєї культури за кордоном як способу зміцнення міжнародних відносин та взаєморозуміння;

5. Цифрова дипломатія – процес використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій для досягнення дипломатичних цілей і забезпечення комунікації між державами;

6. Громадська дипломатія – залучення громадськості та неурядових організацій до міжнародних відносин з метою поліпшення іміджу країни та розвитку дружніх зв'язків;

7. Спортивна дипломатія – використання спортивних подій та програм для зміцнення міжнародних відносин і сприяння миру та порозумінню між країнами;

8. Медіадипломатія – дипломатія, яка зосереджена на використанні медіа для формування громадської думки і просування зовнішньої політики країни;

9. Народна дипломатія – дипломатія, за допомогою якої громадяни, групи та неформальні організації взаємодіють з іноземними партнерами для побудови дружніх відносин;

10. Освітня дипломатія – просування освітніх обмінів і співпраці між країнами для покращення міжнародних зв'язків і культурного порозуміння;

11. Іміджева дипломатія, або брендинг нації – використання маркетингових стратегій для формування позитивного іміджу держави за кордоном;

12. Твіпломатія – специфічна форма дипломатії, що використовує Twitter для прямих комунікацій між державами та з громадськістю;

13. Дипломатія «неополітик» – новий підхід до дипломатії, що акцентує увагу на глобальних проблемах, таких як зміна клімату та технологічні виклики;

14. Ноосферна (віртуальна дипломатія) – діяльність у віртуальному просторі, яка зосереджена на спільних рішеннях для глобальних проблем через технології;

15. Превентивна дипломатія – дипломатія, що передбачає запобігання конфліктам і кризам через діалог і переговори до того, як вони виникнуть.

З позиції Д. Мостової, доцільно всі аспекти публічної дипломатії в контексті публічного управління доцільно об'єднати за рівнями, які доцільно класифікувати на три групи (Табл. 2.2.). [34, с. 22].

Таблиця 2.2.

Аспекти публічної дипломатії в публічному управлінні

За сферою взаємодії	За способом взаємодії	За суб'єктом взаємодії
Економічна дипломатія	Електронна/мережева дипломатія	Парадипломатія
Культурна дипломатія	Цифрова дипломатія	Громадська дипломатія
Спортивна дипломатія	Медіадипломатія	Народна дипломатія
Освітня дипломатія	Іміджева дипломатія, або брейдинг нації	Твіпломатія
Дипломатія «неополітик»	Ноосферна/віртуальна дипломатія	Превентивна дипломатія
Іміджева дипломатія, або брейдинг нації	Ноосферна/віртуальна дипломатія	Превентивна дипломатія

При цьому вона відзначає, що жоден із рівнів не в змозі витіснити публічну дипломатію, оскільки вони перебувають у площині публічності. Авторка наголошує, що публічна дипломатія – це важливий комунікаційний рівень взаємодії, до складу якого входять різні аспекти стратегічної комунікації. Більше того, нею охоплюються всі рівні публічного управління, адже вона є суб'єктом публічної політики [34, с. 22].

Загалом слід відзначити, що єдиної позиції щодо трактування публічної дипломатії в контексті публічного управління досі не утвердилося, однак, вчені сходяться на думці про те, що складники публічної дипломатії знаходяться у зростаючій взаємозалежності та взаємопроникненні із складниками публічного управління, що має наслідком стирання кордонів і відкритість суспільства ХХІ ст.

Як відомо, публічна дипломатія має місце на всіх рівнях комунікації, коли одна країна здійснює комунікацію із суспільством іншої країни, формуючи таким чином власний потенціал, свідомість, світосприйняття. В Україні перша згадка про цілісну концепцію упровадження публічної дипломатії як компонента стратегічних комунікацій отримала закріплення у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Для її реалізації у 2015 році на базі Міністерства закордонних справ України було створено структурний

підрозділ – Управління публічної дипломатії, створення якого ознаменувало впровадження нового механізму популяризації України на світовій арені та посилення її взаємодії із світовою громадськістю. Це ще одне підтвердження того, що на загальнодержавному рівні визнається важлива роль публічної дипломатії у побудові ефективної зовнішньої політики держави.

Таким чином, публічна дипломатія виступає самостійним елементом у контексті публічного управління, формуючи для останнього передумови для ефективної реалізації зовнішньополітичної управлінської діяльності на міжнародній арені. Всі аспекти публічної дипломатії у контексті публічного управління доцільно класифікувати за відповідними рівнями, а їх охоплення публічною дипломатією відбувається завдяки тому, що остання є суб'єктом публічної політики.

Висновки до розділу 2

Пройшовши значний шлях еволюції, умовно поділений на п'ять етапів, публічна дипломатія набуває сьогодні широкого застосування. Під нею розуміють своєрідний комплекс заходів та стратегій країни, які вона використовує з метою впливу на іноземну громадську думку та досягнення власних зовнішньополітичних інтересів. Сутність публічної дипломатії постійно розширюється, адже в умовах швидкого розвитку сучасного суспільства, а також неупинних процесів глобалізації, інформатизації та цифровізації, перед публічною дипломатією постають нові завдання та шляхи їх реалізації на міжнародній арені.

Публічна дипломатія реалізує ряд функцій, серед яких важливе значення відіграють наступні: зовнішньополітичної комунікації, лобіювання інтересів, культурного обміну, кризового менеджменту, інформаційну, освітню, культурну, іміджетворчу, комунікаційну, пропагандистську, захисну. До основних інструментів здійснення публічної дипломатії належать: інформаційно-роз'яснювальна робота, культурна дипломатія, програми, спрямовані на надання допомоги країнам, які цього потребують,

наукові та освітні обміни, діаспора, міжнародні конференції, стипендії, журнали, рекламні матеріали, високі особистості, спорт, домінуюча культура, відносини з міжурядовими установами, зосередженість на міжнародних групах громадянського суспільства, інформаційні агентства, інструменти соціальних медіа, культурні центри, універсальна кухня, музика тощо. Структуру механізму публічної дипломатії формують механізми здійснення культурної, економічної, експертної, кулінарної, науково-освітньої, спортивної та цифрової дипломатії.

Публічна дипломатія виступає самостійним елементом у контексті публічного управління, формуючи для останнього передумови для ефективної реалізації зовнішньополітичної управлінської діяльності на міжнародній арені. Всі аспекти публічної дипломатії у контексті публічного управління доцільно класифікувати за відповідними рівнями, а їх охоплення публічною дипломатією відбувається завдяки тому, що остання є суб'єктом публічної політики.

РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ РІЗНОВИДИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

3.1. Порівняльний аналіз класичної дипломатії та публічної дипломатії

Із виникненням дипломатії багато століть тому під нею прийнято було розуміти переговори між учасниками, в ході яких учасники прагнули досягнути певних цілей. У контексті міжнародних відносин дипломатію у класичному її розумінні зводять до розуміння методу, за допомогою якого держави намагаються взаємодіяти та досягати своїх національних інтересів. І це цілком зрозуміло, адже держави, які є центральними акторами у міжнародних політичних відносинах, діють виключно у своїх інтересах і намагаються отримати владу з метою самозбереження. Щоб досягти бажаного вони вибудовують стратегічні відносини між собою, утворюють союзи. Вразливість держав, їх спільні інтереси та усвідомлення переваг торгівлі – це ті фактори, що спонукають держави до взаємодії між собою, тобто налагодження дипломатичних відносин [41, с. 123]. Тож, використання дипломатії як методу відбувається з метою запобігання війни та насильства, вирішення глобальних проблем та сприяння торгівлі. З цією метою держави відкривають на території інших держав посольства, консульства, засновують дипломатичні місії. Посередницькі функції у міжнародних політичних відносинах виконують численні міжнародні організації. На противагу тому, що держави прагнуть досягнення високого рівня міжнародної безпеки, у межах їх багатосторонньої дипломатії вони роблять спроби вирішити важливі світові проблеми. І саме дипломатія дозволяє державам брати участь у діалозі, йти на компроміс та досягати домовленостей. Такий спосіб здійснення дипломатії називають зазвичай традиційним або класичним.

З часом сформувалось доволі багато стереотипів, пов'язаних із класичною дипломатією. Зокрема, коли мова йде про дипломатів, то всі уявляють собі чоловіка у гарному костюмі, на якого покладається виконання

важливих соціальних функцій, та який володіє значною кількістю конфіденційної інформації. Класичну дипломатію часто розглядають як формальну сферу діяльності, що більш часто має місце у вузьких, а не широких колах громадськості [41, с. 123]. Зазвичай класична дипломатія опиралась виключно на особисте спілкування, реалізація якого відбувалась як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівні. У суспільстві утвердився стереотип, що дипломати, яких скеровують до іноземних країн, будуть соціально кваліфікованими, вмітимуть відстоювати свої інтереси (інтереси своєї країни), а також шукати розумні компроміси. Часті та довготривалі поїздки також ставили перед дипломатами вимогу вміти адаптуватися та приймати самостійні рішення. Якщо ж говорити про посольства, то вважалось, що кількість останніх свідчила про місце держави на міжнародній арені, через що країни постійно намагались розширити географію останніх. Живе спілкування високо цінувалось також і в іноземних представництвах та міжнародних організаціях. Проте, у часи, коли швидкий процес розвитку технологій та глобалізація почали змінювати світ, змінилася і традиційна дипломатія.

Протягом двох останніх століть у системі міжнародних політичних відносин відбулись докорінні зміни, відбулось помітне збільшення кількості суб'єктів міжнародних відносин (держав, міжнародних урядових та неурядових структур), а, отже, простежується і збільшення кількості глобальних проблем, розв'язання яких потребує спільних рішень, спільних зусиль у напрямку створення умов для мирної взаємодії між країнами шляхом формування міжнародних організацій і союзів держав; постійна глобалізація, яка є процесом всесвітньої економічної, політичної, культурної та релігійної інтеграції та уніфікації; нарощення небезпеки виникнення нових загроз, зокрема загрози тероризму; зміщенням економічного центру зі Сполучених Штатів Америки до Китаю та Індії; численні спроби створення позитивного іміджу держав за допомогою нового напрямку традиційної дипломатії – публічної дипломатії; зростання ролі новітніх інформаційно-

комунікаційних технологій та засобів масової інформації у сучасній дипломатії, як результат – генеза цифрової дипломатії [41с. 124].

Унікальність сучасної політичної організації світу зводиться до того, що відбувається поєднання всіх цих процесів, внаслідок чого посилюється їх дія, адже відбуваються вони одночасно. Науковці виділяють три підходи до розкриття трансформації класичної дипломатії:

1. Активність недержавних акторів та розвиток громадянського суспільства призвели до того, що на сучасному етапі класична дипломатія замінюється міжнародною діяльністю військових і соціальних працівників, представників неурядових організацій. Це свідчить, що класична дипломатія у своєму першорозумінні фактично зникає.

2. Сучасна дипломатія не зазнає жодних разючих змін, адже існуючі протягом багатьох століть її форми та методи є дієвими й досі. Зважаючи на кардинальні зміни, які відбуваються у світі, виникає потреба у виробленні якісно нових підходів до розв'язання міжнародних питань, однак це не призводить до зникнення дипломатії, а лише до створення її нових напрямків та форм.

3. Зважаючи на різке посилення активності недержавних акторів, зумовлене швидким розвитком інформаційних та комунікаційних технологій, відбувся поступовий розвиток такої нової форми традиційної дипломатії, як публічна дипломатія [41, с. 124].

З вище викладеного стає зрозуміло, що відбувається постійна зміна сучасних міжнародних політичних відносин, і тоді, коли раніше основним інструментом зовнішньополітичної діяльності виступала жорстка сила (військова міць, економічний та технічний потенціал), то сьогодні все більшої ролі набувають ідеологічна переконливість і культурна привабливість. І тісно пов'язана з цими змінами дипломатія, яку нині прийнято називати публічною, виступає додатковим способом реалізації зовнішньополітичних цілей держави та набуває особливої актуальності.

Зокрема, як відзначає І. Жеребятнікова, «однією з незаперечних переваг публічної дипломатії є більш значна свобода маневру в зіставленні з простором класичної дипломатії. В межах публічної дипломатії є можливість не тільки продовжувати обмін думками з тих чи інших важливих питань, розпочатий в форматі класичної дипломатії з виведенням обговорення (з урахуванням кількісного розширення і якісної зміни аудиторії) на принципово новий евристичний і аргументаційний рівень. За допомогою публічної дипломатії можна ініціювати дискусії, розгортання яких з тих чи інших причин в класичному форматі представляється непродуктивним» [16, с. 43].

Тож, розглянувши ряд досліджень, можемо здійснити порівняльну характеристику класичної та публічної дипломатії, наочно відобразивши її у вигляді таблиці (Табл. 3.1.) [5; 10; 29].

Таблиця 3.1.

Порівняльна характеристика класичної та публічної дипломатії

Критерій порівняння	Класична дипломатія	Публічна дипломатія
Аудиторія, на яку спрямовується	Державні та урядові структури	Мас-медіа, широка громадськість, неурядові організації
Інструментарій здійснення	Офіційні переговори, дипломатичні зустрічі, меморандуми	Мас-медіа, культурні заходи, освітні програми, соціальні мережі
Основна ціль	Захист загальнодержавних інтересів, досягнення політичних домовленостей	Створення позитивного іміджу країни на міжнародній арені, формування сприятливих умов для міжнародного співробітництва
Засоби, що використовуються для комунікації	Таємні та закриті	Публічні та відкриті
Підхід, що лежить в основі взаємодії	Традиційний, формальний	Особливий, неформальний
Швидкість досягнення цілей	Уповільнена у зв'язку із довготривалістю бюрократичних	Швидка завдяки використанню сучасних технологій

	процедур	
Основне спрямування	Укладення політичних та економічних угод	Посилення взаємодовіри та взаєморозуміння між країнами
Роль громадськості	Пасивна у переважній більшості випадків	Активна
Залежність від технологій	Низька	Висока

Одночасно з цим, слід наголосити й на тому, що класична та публічна дипломатія мають і багато спільного:

1. Обидві дипломатії спрямовуються на просування інтересів держави на світовому рівні;
2. Обидві дипломатії спрямовуються на налагодження зв'язків та взаємодії з іншими країнами;
3. В основі цих дипломатій – комунікаційний процес.

Таким чином, порівняльний аналіз класичної та публічної дипломатії свідчить про наявність у між ними ряду специфічних рис, які можна розрізнити за наступними критеріям: вони спрямовуються на різну аудиторію, користуються різним інструментарієм досягнення цілей, мають різні цілі їх здійснення, вдаються до використання різних засобів налагодження комунікації, кожна із дипломатій має свій підхід, що лягає в основу взаємодії, вони мають різні швидкості досягнення цілей, різне відношення до залучення громадськості та використання сучасних технологій. Проте, їх поєднує наступне: вони просувають інтереси держави на міжнародній арені, спрямовуються на взаємодію з іншими країнами, в їх основі лежить процес комунікації.

3.2. Гуманітарна та цифрова дипломатія

Покращення доступу до гуманітарної допомоги під час конфліктів і складних надзвичайних ситуацій завжди було головною проблемою для

політиків і гуманітарних організацій. Історично склалося так, що гуманітарна діяльність здійснювалася в ситуаціях крайньої небезпеки та нестабільних політичних умов для забезпечення доступу, допомоги та захисту цивільного населення. Гуманітарна дипломатія виникла як концепція на початку 2000-х років. Її почали визначати як переконання осіб, які приймають рішення, і керівників діяти завжди і за будь-яких обставин в інтересах уразливих груп населення та з повною повагою до основних гуманітарних принципів [63].

Гуманітарна дипломатія – це «засіб впливу на уряди, інструмент впливу на думки лідерів країн на користь особливо вразливої категорії громадян відповідно до фундаментальних гуманітарних принципів» [8, с. 16].

У відповідності до наукових досліджень феномен гуманітарної дипломатії є доволі дискусійним, адже спостерігається неточність та суперечність як у трактуванні самого терміну «гуманітарна дипломатія», так і певна неясність у її практичному застосуванні. На противагу класичній дипломатії, що базується на переговорах, гуманітарна дипломатія робить акцент на наданні міжнародної допомоги у межах гуманітарних операцій та програм, а також налагодженні партнерської взаємодії з метою досягнення гуманітарних цілей. У дослідженнях наголошується на тому, що розвиток гуманітарних аспектів дипломатії пов'язаний із зусиллями, що спрямовуються на звільнення людей від страждань та поневірянь [36, с. 44]. У цьому аспекті гуманітарна дипломатія розглядається як діяльність Міжнародного комітету Червоного Хреста та установ ООН.

Науковці також наголошують, що гуманітарна дипломатія зводиться не тільки до надання гуманітарної допомоги національними та міжнародними організаціями. Вони називають гуманітарне співробітництво одним із засобів «м'якої сили», різновидом неполітичної комунікації, заснованим на використанні інструментарію «м'якої сили». У такому поєднанні теорія гуманітарної дипломатії набуває нової сутності та виступає провідним базисом для налагодження міждержавних відносин [36, с. 44]. У даному контексті гуманітарна дипломатія опирається, першочергово, на

загальнолюдські цінності, охоплює собою використання освітніх, соціальних, наукових програм, розширення культурного обміну, залученість у ненасильницьке врегулювання конфліктів, миротворчу діяльність, захист прав та свобод людини, допомогу уразливим верствам населення під час війн, конфліктів, природних та техногенних катастроф.

Під час конфлікту або при потенційній можливості настання конфлікту та необхідності надання гуманітарної допомоги суть гуманітарної дипломатії зводиться до:

1. Надання дозволу на активну участь гуманітарних організацій та агенцій у зусиллях із запобігання конфлікту та відповідної реакції на нього через забезпечення вразливих груп;
2. Включення у процес переговорів постраждалих від конфлікту людей як через окремі організації, так і шляхом залучення окремих представників;
3. Надання гарантій гуманітарним організаціям та агенціям (найбільш часто акредитованим ООН) права контролювати програми допомоги;
4. Сприяння повазі та підтримці міжнародних законів і прав корінних народів, гуманітарним організаціям та агенціям [4, с. 323].

Незважаючи на те, що багато науковців наголошують на недоліках гуманітарної дипломатії, за сучасних умов посилення бюрократичних та адміністративних перешкод, з появою нових геополітичних гравців і запровадженням ряду обмежувальних політик, таких як санкції та антитерористичні заходи, відбувається значне обмеження гуманітарного простору та більша політизація та поляризація операційного середовища. Зараз більше, ніж будь-коли, гуманітарній дипломатії необхідно знайти нові способи конструктивного залучення та позитивного впливу на акторів, які можуть позитивно вплинути на гуманітарний простір. Саме тут гуманітарна дипломатія пропонує цінний інструмент, зміцнюючи здатність і важелі для вирішення гуманітарних проблем [66].

Щоб гуманітарна дипломатія була успішною, мають бути належні умови:

1. Розуміння геополітичного ландшафту та акторів;
2. Виявлення можливостей для угод;
3. Налагоджена та міцна мережа відповідних контактів, які можуть бути мобілізовані для підтримки переговорів;
4. Важливий момент, який не підлягає обговоренню – треба поважати гуманітарні принципи;
5. Здатність використовувати відносини гуманітарного співтовариства з самим собою та з іншими учасниками, щоб забезпечити використання цих відносин для досягнення тих самих спільних гуманітарних цілей [66].

Таким чином, гуманітарна дипломатія може стати дієвим інструментом відповіді на сучасні виклики, однак потрібно переглянути підходи до її здійснення, щоб зробити її більш успішною.

Приділимо також увагу й цифровій дипломатії. Цифрові технології суттєво вплинули на світ дипломатії – від платформ соціальних мереж і штучного інтелекту до додатків для смартфонів і віртуальних зустрічей, цифрові технології виявилися руйнівними, впливаючи на норми, практику та логіку дипломатів, держав і міжнародних організацій.

У цілому ж, теорія цифрової дипломатії почала формуватися наприкінці ХХ століття. У цей період світова спільнота дійшла до розуміння того, що важливо розвивати нові форми та методи дипломатії, які б виходили за межі традиційних політичних інститутів. Зважаючи на це, та враховуючи появу дипломатії, яка базується на використанні мережі Інтернет та електронних девайсів, у науковий та суспільний вжиток на початку ХХІ століття ввійшли такі поняття: цифрова дипломатія, електронна дипломатія, е-дипломатія, дипломатія соціальних мереж тощо. Проблемним аспектом є те, що ряд науковців ототожнює ці поняття [42; 44], тоді як інші відзначають їх суттєві відмінності між собою [6]. На нашу думку, ці поняття, хоч і мають ряд спільних рис, є відмінними, а найбільш доречно в контексті нашого дослідження використовувати поняття цифрова дипломатія.

Цифрова дипломатія означає використання цифрових інструментів, платформ і технологій урядами, дипломатами та міжнародними організаціями для здійснення дипломатичної діяльності. Вона охоплює широкий спектр заходів, включаючи залучення соціальних медіа, онлайн-кампанії публічної дипломатії, віртуальні саміти та цифрові культурні обміни.

З позиції Т. Краснопольської та І. Милосердної, цифрова дипломатія є частиною нової публічної дипломатії, яка дає змогу не тільки формувати позитивний образ держави на міжнародній арені та зміцнювати її «м'яку силу», а й помітним чином впливати на підвищення ефективності каналів зв'язку між різними учасниками глобальної політики XXI століття [24, с. 15]. Це говорить про те, що цифрова дипломатія дає змогу удосконалити зовнішню політику, створити відповідний імідж країни та здійснити привернення уваги до того чи іншого питання. Як відзначають у цьому контексті В. Степанов та К. Бричук, цифрову дипломатію як інструмент масової комунікації в публічному управлінні можна прирівняти до зовнішньополітичного аналогу електронного уряду [48, с. 7]. Одночасно з цим, цифрова дипломатія має змогу ефективно працювати над створенням позитивного іміджу країни, налагодженням позитивних союзних відносин онлайн, чинить інформаційний та психологічний вплив на зарубіжну аудиторію з ціллю досягнення певного результату тощо.

Проаналізувавши сутність цифрової дипломатії, можна виділити напрямки, де вона може стати ефективним ресурсом:

- по-перше, в галузі управління інформацією;
- по-друге, така дипломатія дозволяє здійснювати аналіз колосального обсягу інформації для використання у політичних прогнозах і стратегічному плануванні.

Основними цілями цифрової дипломатії є:

1. Управління знаннями – використання відомчих і загальнодержавних знань, щоб вони зберігалися, примножувались та оптимізувались для досягнення національних інтересів за кордоном;

2. Громадська дипломатія – підтримувати контакт із аудиторією, коли вона мігрує в Інтернет, і використовувати нові комунікаційні інструменти, щоб слухати важливі аудиторії та націлювати їх на ключові повідомлення, а також впливати на головних впливових осіб в Інтернеті;

3. Управління інформацією – щоб допомогти спрямувати переважний потік інформації та використовувати його для кращого інформування при виробленні політики та сприяння передбаченню та реагуванню на нові соціальні та політичні рухи;

4. Консульський зв'язок і реагування – створити прямі особисті канали зв'язку з громадянами, які подорожують за кордон, з керованим зв'язком у кризових ситуаціях;

5. Реагування на стихійні лиха – використовувати потужність інформаційних технологій у ситуаціях реагування на лиха;

6. Свобода в Інтернеті – створення технологій для підтримки вільного та відкритого Інтернету, що пов'язано з цілями сприяння свободі слова та демократії, а також підриву авторитарних режимів;

7. Зовнішні ресурси – створення цифрових механізмів для залучення та використання зовнішнього досвіду для досягнення національних цілей;

8. Планування політики – забезпечення ефективного контролю, координації та планування міжнародної політики в уряді у відповідь на інтернаціоналізацію бюрократії [85, с. 87].

Однією з головних переваг цифрової дипломатії є її здатність посилювати глобальну взаємодію. За допомогою платформ соціальних медіа, таких як X (Twitter), Meta (Facebook) та Instagram, дипломати можуть безпосередньо спілкуватися з іноземною аудиторією, долаючи розриви та сприяючи взаєморозумінню [90]. Ця пряма взаємодія дозволяє дипломатам

ділитися перспективами своєї країни, виправляти дезінформацію та створювати більш детальне розуміння зовнішньополітичних рішень.

Цифрова дипломатія революціонізувала зусилля публічної дипломатії. Уряди тепер можуть використовувати потужність соціальних медіа та цифрового контенту для формування громадської думки, протидії наративам і формування міжнародної доброї волі. Захопливі розповіді, відео та мультимедійний вміст можна поширювати серед величезної глобальної аудиторії, долаючи географічні кордони та культурні бар'єри [90].

Цифрова дипломатія відіграє вирішальну роль у врегулюванні криз та розв'язанні конфліктів. Під час кризи чи напруги цифрові платформи пропонують простір для негайного спілкування та координації між дипломатами, урядами та міжнародними організаціями. Оновлення в режимі реального часу, онлайн-дискусії та дипломатичні переговори можуть сприяти діалогу та потенційно розрядити напругу.

Цифрова дипломатія також допомагає подолати дипломатичний розрив між урядами та їхніми громадянами. Завдяки відкритим урядовим ініціативам уряди можуть підвищити прозорість, заохотити громадськість до участі в процесах прийняття рішень і створити канали для дипломатії. Цифрові платформи дозволяють громадянам висловлювати свої занепокоєння, надавати відгуки та брати участь у політичних дискусіях, сприяючи більш інклюзивній дипломатичній екосистемі, яка передбачає більшу участь [90].

Хоча цифрова дипломатія пропонує величезні можливості, вона також створює виклики та ризики. Питання кібербезпеки, поширення дезінформації та потенціал дипломатичних помилок у цифровій сфері є критичними проблемами, які потребують ретельного розгляду. Дипломати та уряди повинні долати ці виклики за допомогою надійних цифрових стратегій, заходів кібербезпеки та ефективного управління інформацією.

Отже, гуманітарна та цифрова дипломатія набувають сьогодні важливого значення у контексті досягнення цілей публічної дипломатії. При

цьому гуманітарна дипломатія покликана переконати громадських лідерів та високопосадовців, які приймають рішення, діяти завжди і за будь-яких обставин на користь вразливих груп населення, дотримуючись і поважаючи при цьому основні гуманітарні принципи. А цифрова дипломатія революціонізує спосіб взаємодії урядів із глобальною аудиторією, впливає на формування громадської думки та встановлення міжнародних відносин. Використовуючи цифрові платформи та технології, дипломати можуть долати фізичні кордони, сприяти взаєморозумінню та будувати мости між націями. Оскільки світ стає все більш цифровим, потенціал цифрової дипломатії змінити дипломатичний ландшафт і сприяти міжнародній співпраці є величезним.

3.3. Економічна та культурна дипломатія

Станом на сьогодні не існує єдиного наукового підходу щодо визначення поняття «економічна дипломатія».

З позиції Н. Левченко та Л. Антонової, економічна дипломатія це сукупність організаційно-правових інструментів і дій у зовнішньоекономічній сфері з опорою на національні торгові інтереси і скоординовану взаємодію державних і недержавних структур з метою забезпечення торгового розвитку країни та її економічної безпеки в умовах глобалізації [26].

З позиції В. Барановської економічна дипломатія визначає собою комплекс торговельно-економічних відносин і дипломатії, а також ряду інших факторів, що, взаємодіючи між собою, чинять значний вплив на зовнішньоекономічну політику держави [3, с. 24].

З позиції О. Шарова, економічна дипломатія – це «наука міжнародних економічних відносин і засіб здійснення зовнішньоекономічної політики держави, що являє собою сукупність невійськових практичних заходів, прийомів і методів (із переважанням економічних над політичними), які

застосовують з урахуванням конкретних умов і характеру вирішуваних завдань» [52, с. 8].

На думку К. Деделюк, під економічною дипломатією слід розуміти взаємопов'язану та спільну діяльність органів державної влади і різнорівневих підприємницьких структур, фінансово-економічних установ, яка спрямовується на відстоювання національних економічних інтересів, забезпечення конкурентних переваг і створення сприятливих умов у ЗЕД для вітчизняної економіки з використанням дипломатичних механізмів та інструментів [14, с. 5].

Тож, у широкому розумінні економічну дипломатію можна визначити як будь-яку дипломатичну діяльність, яка сприяє економічним інтересам держави. Вона також включає дипломатію, яка використовує економічні ресурси для досягнення конкретної зовнішньополітичної мети.

У вузькому розумінні економічна дипломатія стосується сприяння експорту та внутрішніх інвестицій. Її іноді називають комерційною дипломатією.

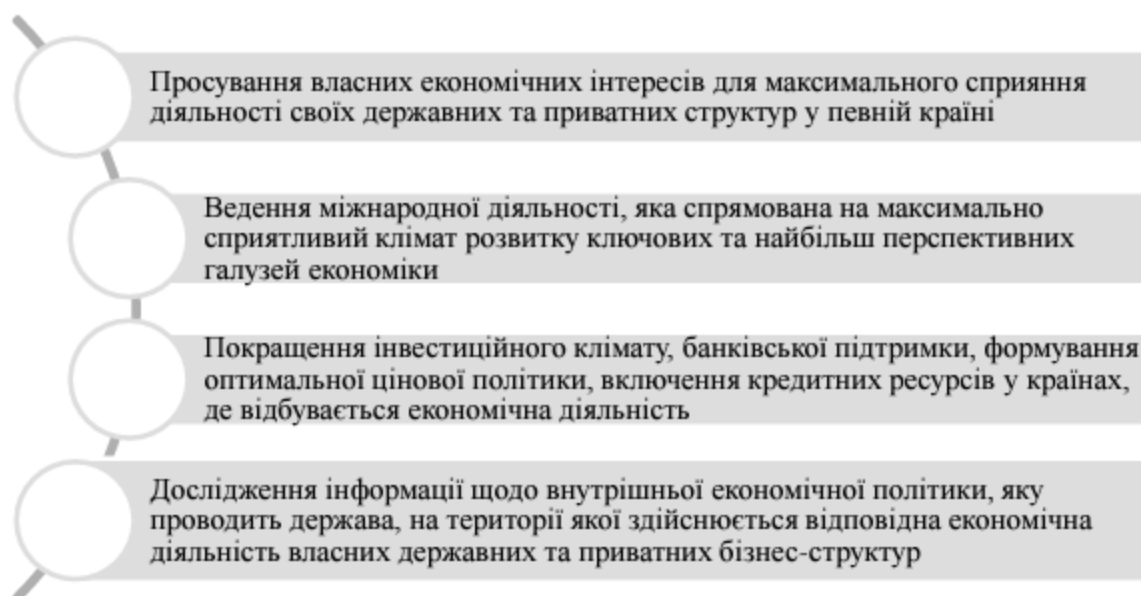
Крім того, слід відзначити й те, що економічна дипломатія в сучасних умовах є політико-економічною категорією, яка займає важливе місце у загальній системі міжнародних відносин в сфері економіки і виконує специфічні, властиві виключно їй функції.

Основне призначення економічної дипломатії – створювати сприятливі умови з метою доступу і просування вітчизняних товарів і послуг на зовнішні ринки, захисту національних економічних та стратегічних інтересів держави на міжнародній арені. Усі її засоби та методи спрямовуються на соціально-економічний розвиток країни, підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку, забезпечення її національної та економічної безпеки.

Сутність та практичне значення економічної дипломатії полягає у підтримці та реалізації економічних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності як приватної так і державної власності на території країни і за її

межами. Вона є специфічним напрямом дипломатичної роботи кожної держави.

Значення економічної дипломатії у зовнішньоекономічній діяльності держави постійно зростає, оскільки така діяльність пов'язана з окресленням економіко-політичних пріоритетів. З метою досягнення визначеної мети економічна дипломатія розробляє свої чітко встановлені завдання та функції. Економічна дипломатія на практиці реалізує наступні завдання (Мал. 3.1.) [23, с. 104].

Мал. 3.1. Завдання економічної дипломатії

Таким чином, економічна дипломатія як різновид публічної дипломатії набуває вагомого значення у контексті глобалізованої економіки, де ефективно просування національних економічних інтересів та залучення інвестицій стають основними факторами зміцнення міжнародного авторитету й конкурентоспроможності держави.

Культурна дипломатія є основною складовою публічної дипломатії, яка проявляється в інформуванні міжнародної громадськості, підтримці та розвитку контактів з іншими народами у сфері освіти та культури, націленої на створення привабливого образу країни за кордоном. Акторами культурної дипломатії виступають як державні структури та фізичні особи (професійні дипломати), так і неурядові та некомерційні організації.

Слід зазначити, що культурна дипломатія є ефективним інструментом «м'якої сили» (soft power), що є неофіційною, але законною діяльністю неурядових організацій, окремих громадян, комерційних структур, спрямованою на реалізацію національних і громадських інтересів держави на міжнародній арені. Спрощуючи спілкування людей з різних країн, культурна дипломатія є виключно важливим аспектом для забезпечення міжнародного миру та стабільності. У зв'язку з цим нині практично всі великі держави намагаються включити культурну дипломатію до своїх зовнішньополітичних стратегій та раціонально її використовувати.

Варто зазначити, що серед науковців постійно точаться дискусії щодо встановлення єдиного підходу до окреслення поняття «культурна дипломатія», однак дане питання досі невирішене. З огляду на це, пропонуємо розглянути основні підходи науковців до визначення поняття «культурна дипломатія» (Табл. 3.2.).

Таблиця 3.2.

Підходи до визначення поняття «культурна дипломатія»

Автор	Підхід до визначення
Мусієнко Н., Шамборовський Г. [35, с. 92]	Культурна дипломатія – процес міжнародних комунікацій, що має на меті здійснення просування іміджу держави, створення її авторитету, забезпечення поваги й довіри до неї на міжнародній арені.
Паніна І., Парчевська В. [43, с. 77].	Культурна дипломатія – це один із засобів здійснення зовнішньополітичного курсу держави та розвитку суспільства за допомогою здобутків культури
Кащенко Н. [21, с. 171]	Культурна дипломатія – це один із напрямів діяльності держави, що ґрунтується на обміні традиціями, цінностями, ідеями, іншими проявами культури та ідентичності.
Дубов Д. [15, с. 63]	Культурна дипломатія – це продаж іміджу країни засобами культури
Гофф П. [67, с. 31]	Культурна дипломатія – це обмін ідеями, інформацією, мистецтвом та іншими аспектами культури між націями та їх народами з метою сприяння їх взаєморозумінню.
Фоше Ш. [64, с. 375]	Культурна дипломатія – використання аспектів культури держави на підтримку її зовнішньополітичних цілей або дипломатії.

Тож, як бачимо, єдиного підходу до розуміння цього поняття досі немає, що ускладнює не тільки саме його розуміння, але й практику здійснення культурної дипломатії. На нашу думку, культурна дипломатія – це концепція, яка стосується обміну мистецтвом, інформацією, ідеями та іншими елементами культури між націями та їхніми людьми з метою сприяння та розширення взаєморозуміння.

Основна мета культурної дипломатії – сприяти культурному діалогу в усьому світі; створити конструктивні стосунки, покращувати спілкування та співпрацю, запобігати непорозумінню та зменшувати соціокультурні конфлікти та їхні наслідки.

У зв'язку з швидким розвитком публічної дипломатії перед «культурною дипломатією» зараз постає завдання належного формування іміджу, престижу та довіри до нації на міжнародній арені. Це цінний інструмент у сфері закордонних справ, мета якого дедалі чіткіше формулюється як досягнення економічних і бізнес-цілей, а також співробітництва для розвитку [60]. Ця нова стратегія культурної дипломатії в основному використовує культурний потенціал нації на користь її зовнішніх відносин, розраховуючи з цією метою, в окреслених рамках, на створення, розвиток і просування проекту «бренд країни».

В останні роки країни доклали великих зусиль, щоб підвищити свій імідж за кордоном, використовуючи експертів для створення своїх проектів «бренд країни». У зв'язку з цим «брендінг» (створення та просування «бренду») зазвичай є рутинною дією, коли держави створюють міжнародний імідж, співзвучний досягненню цілей своєї зовнішньої політики.

Існує цілий ряд інструментів, які держава використовує для здійснення культурної дипломатії, за допомогою яких вона підтримує зв'язок з іноземною аудиторією і намагається внести свої зусилля за допомогою соціальних норм в іншій культурі:

- мистецтво, включаючи кіно, танці, музику, живопис, скульптуру тощо;
- виставки, які пропонують потенціал для демонстрації численних об'єктів культури;
- освітні програми в університетах та мовні програми за кордоном;
- обміни – наукові, мистецькі, освітні тощо;
- література – заснування бібліотек за кордоном і переклад популярних і національних творів;
- трансляція новин та культурних програм;
- подарунки нації, яка демонструє дбайливість і повагу;
- релігійна дипломатія, включаючи міжрелігійний діалог;
- просування та пояснення ідей та соціальної політики тощо [74].

Усі ці інструменти прагнуть донести розуміння культури нації до іноземної аудиторії. Вони працюють найкраще, коли вони релевантні цільовій аудиторії.

Отже, економічна дипломатія як різновид публічної дипломатії набуває вагомого значення у контексті глобалізованої економіки, де ефективне просування національних економічних інтересів та залучення інвестицій стають основними факторами зміцнення міжнародного авторитету й конкурентоспроможності держави. культурна дипломатія у наші дні відіграє важливу роль у процесі здійснення зовнішньої політики країни. На практиці вона може служити не тільки корисним засобом для реалізації державних інтересів за кордоном в галузі культурної політики, але також може сприяти створенню сприятливих умов для ефективного досягнення зовнішньополітичних цілей держави в інших сферах. Культурна дипломатія може стати більш цінним інструментом для держави у майбутньому та більш значним компонентом здійснення публічної дипломатії.

Висновки до розділу 3

Порівняльний аналіз класичної та публічної дипломатії свідчить про наявність у між ними ряду специфічних рис, які можна розрізнити за наступними критеріям: вони спрямовуються на різну аудиторію, користуються різним інструментарієм досягнення цілей, мають різні цілі їх здійснення, вдаються до використання різних засобів налагодження комунікації, кожна із дипломатій має свій підхід, що лягає в основу взаємодії, вони мають різні швидкості досягнення цілей, різне відношення до залучення громадськості та використання сучасних технологій. Проте, їх поєднує наступне: вони просувають інтереси держави на міжнародній арені, спрямовуються на взаємодію з іншими країнами, в їх основі лежить процес комунікації.

Гуманітарна дипломатія покликана переконати громадських лідерів та високопосадовців, які приймають рішення, діяти завжди і за будь-яких обставин на користь вразливих груп населення, дотримуючись і поважаючи при цьому основні гуманітарні принципи. Цифрова дипломатія революціонізує спосіб взаємодії урядів із глобальною аудиторією, впливає на формування громадської думки та встановлення міжнародних відносин. В умовах цифровізації потенціал цифрової дипломатії змінити дипломатичний ландшафт і сприяти міжнародній співпраці є величезним.

Економічна дипломатія як різновид публічної дипломатії набуває вагомого значення у контексті глобалізованої економіки, де ефективне просування національних економічних інтересів та залучення інвестицій стають основними факторами зміцнення міжнародного авторитету й конкурентоспроможності держави. культурна дипломатія у наші дні відіграє важливу роль у процесі здійснення зовнішньої політики країни. Культурна дипломатія може стати більш цінним інструментом для держави у майбутньому та більш значним компонентом здійснення публічної дипломатії.

РОЗДІЛ 4. ВПЛИВ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

4.1. Публічна дипломатія як складова безпеки держави

Публічна дипломатія відіграє вирішальну роль у збереженні національної безпеки шляхом:

1. Сприяння миру та вирішенню конфліктів. Публічна дипломатія є потужним інструментом для сприяння миру та мирного вирішення суперечок. За допомогою дипломатичних переговорів країни можуть уникнути вдавання до збройних конфліктів і знайти взаємоприйнятні шляхи вирішення конфліктів. Наголошуючи на відкритому діалозі та розумінні, дипломати можуть бути посередниками між конфліктуючими сторонами, розряджаючи напругу та запобігаючи спалаху насильства [59].

Крім того, публічна дипломатія відіграє вирішальну роль у вирішенні поточних глобальних конфліктів. Вона пропонує мирний і конструктивний підхід до вирішення розбіжностей і пошуку взаємоприйнятних рішень. У разі конфлікту, який загострився після військової окупації, публічна дипломатія може сприяти дискусіям між двома залученими націями, заохочуючи їх до мирного діалогу та пошуку спільної мови. Через дипломатичні канали можна вирішувати такі питання, як територіальні суперечки та політичні розбіжності, що потенційно призведе до деескалації та відновлення стабільності в регіоні. Дипломатичні зусилля можуть допомогти подолати розриви між двома сторонами, сприяючи створенню середовища, сприятливого для мирного співіснування та остаточного вирішення конфлікту.

Публічна дипломатія також надає можливість міжнародним акторам зробити свій внесок у вирішення конфлікту. Використовуючи свою неупередженість і досвід, вони можуть допомогти в пошуку компромісів і

сприянні досягненню угод, спрямованих на усунення глибинних причин конфліктів.

Загалом, публічна дипломатія є життєво важливим інструментом у вирішенні глобальних конфліктів, сприяючи діалогу, розумінню та співпраці. Її важливість полягає в її здатності сприяти мирним розв'язанням, запобігати подальшій ескалації та прокладати шлях до довгострокової стабільності та примирення [59].

2. Сприяння економічній стабільності. Публічна дипломатія тісно переплітається з економічною стабільністю, яка є фундаментальною запорукою національної безпеки. Публічна дипломатія має вирішальне значення для сприяння співробітництву та мирним міжнародним відносинам, що, у свою чергу, сприяє економічній стабільності. Країни можуть вести переговори та досягати угод через дипломатичні канали, які сприяють інвестиціям, торгівлі та економічному співробітництву. Зменшуючи напруженість і вирішуючи суперечки, публічна дипломатія може створити атмосферу, сприятливу для стабільності та економічного зростання. Крім того, публічна дипломатія може бути використана з метою посилення економічної безпеки через залучення інвестицій, підтримку експорту та просування національних економічних інтересів на міжнародній арені. Ці зусилля дозволяють посилити економічні зв'язки, зменшити залежність від нестабільних ринків чи односторонніх партнерів, що є ваговою складовою загальної безпеки держави [83].

3. Створення позитивного іміджу держави. Публічна дипломатія як складова безпеки держави відіграє важливе значення у контексті зміцнення міжнародного авторитету країни, створенні її позитивного іміджу та посилення довіри до неї з боку інших держав та глобальної спільноти. Вона позитивно впливає на налагодження взаєморозуміння між країнами, що має велике значення для запобігання конфліктів та зниження рівня напруженості у міжнародних відносинах.

4. Протидії дезінформації та пропаганді. Публічна дипломатія відіграє вагоме значення у контексті збереження національної безпеки держави шляхом протидії дезінформації та пропаганді, адже з її використанням держави мають змогу налагодити ефективну комунікацію як із власними громадянами, так і з міжнародною спільнотою, поширюючи серед них виключно правдиву та перевірену інформацію. Завдяки цьому держава має змогу мінімізувати негативний вплив зовнішніх інформаційних загроз, які можуть підривати довіру громадськості до державних інституцій, створювати панічні настрої чи розбрат у суспільстві. Оперативна реакція держави на інформаційні кампанії завдяки використанню сучасних інструментів публічної дипломатії та партнерства з незалежними медіа надає їй можливості для успішної протидії негативному інформаційному впливу зовні. Таким чином вона також має змогу сформувати позитивні наративи та просувати національні інтереси, підвищуючи рівень медіаграмотності громадян та зміцнюючи здатність останніх розрізняти правдиву та неправдиву інформацію [87]. Також публічна дипломатія дозволяє успішно взаємодіяти державі на міжнародному рівні з іншими суб'єктами міжнародних відносин у контексті формування союзів та організацій протидії пропаганді та дезінформації. Такі зусилля дозволять досягти світової солідарності та сприятимуть створенню середовища, де підтримка національної безпеки забезпечується завдяки сильній інформаційній обороні та взаємній довірі між партнерами.

5. Зміцнення внутрішньої стійкості. Важлива роль публічної дипломатії у контексті збереження національної безпеки досягається шляхом зміцнення внутрішньої стійкості в державі, адже завдяки останній у суспільстві досягається єдність та стабільність у протистоянні зовнішнім та внутрішнім загрозам. Шляхом залучення громадян до активного діалогу та комунікації, публічна дипломатія формує обізнане та згуртоване суспільство, яке має чітке розуміння державних пріоритетів та готове підтримати їх у кризових ситуаціях [83]. Будь-якого роду ініціативи з боку держави, які спрямовуються

на підвищення рівня довіри населення до уряду, дозволяють утвердити у суспільстві почуття національної ідентичності та спільних цінностей. Це, своєречно, мінімізує рівень вразливості суспільства до будь-яких пропагандистських та дезінформаційних кампаній. Публічна дипломатія шляхом налагодження активної співпраці з громадськими організаціями, культурними та освітніми установами, досягає формування критичного мислення у населення та навичок медіаграмотності. Завдяки цьому громадяни більш схильні до аналізу інформації, виявлення маніпуляцій та захисту власних поглядів, що також важливо у контексті забезпечення загальної безпеки та стійкості держави.

6. Зміцнення міжнародних союзів. Публічна дипломатія також відіграє вагомe значення у контексті збереження національної безпеки завдяки можливості створення та зміцнення різноманітних міжнародних союзів. Шляхом ефективного використання культурних, освітніх та наукових ініціатив держава отримує змогу вибудовувати довгострокові партнерські відносини з метою налагодження поглибленого співробітництва та отримання підтримки партнерів, що дає змогу державі, у випадку виникнення криз та конфліктів, швидко та ефективно відреагувати на них. Завдяки публічній дипломатії налагоджуються також і неформальні відносини держави з міжнародною спільнотою, що формує передумову для успішного співробітництва на рівні громадянських суспільств, бізнес-структур та культурно-освітніх закладів. Ці зв'язки також сприяють посиленню довіри між державами та створюють базу для надання підтримки державі у питаннях, що стосуються забезпечення державної безпеки. Завдяки можливості держави шляхом використання публічної дипломатії бути активним учасником процесу формування глобальної політики та впливу на прийняття важливих стратегічних рішень. Це також позитивно відображається на зміцненні національної безпеки завдяки спільній діяльності, спрямованій на протидію тероризму, організованій злочинності, кіберзагрозам та іншим викликам сьогодення.

7. Підтримка міжнародного права та порядку. Також публічна дипломатія відіграє важливу роль у збереженні національної безпеки через підтримку міжнародного права а порядку, адже завдяки їй держави можуть активно просувати принципи, які закріплені у системі міжнародних відносин. Завдяки таким інструментам публічної дипломатії, як дипломатичні канали, культурні обміни та мас-медіа, країни мають змогу підвищити обізнаність світової спільноти стосовно важливості дотримання норм міжнародного права, що позитивно відображається на досягненні стабільності та мирному співіснуванні світової спільноти [87]. Завдяки публічній дипломатії можна просувати ідеї мирного вирішення конфліктів, захисту прав людини та зміцнення міжнародних інституцій, діяльність яких спрямовується на захист прав людини та забезпечення правопорядку у світі. Таким чином країни зміцнюють власні позиції на світовій арені, досягаючи визнання та залучаючись підтримкою їх зовнішньополітичних ініціатив, що, безпосередньо відображається на національній безпеці.

Таким чином, публічна дипломатія відіграє важливе значення як складова безпеки держави, досягаючи її шляхом: сприяння миру та вирішенню конфліктів, сприяння економічній стабільності, створення позитивного іміджу держави, протидії дезінформації та пропаганді, зміцнення внутрішньої стійкості, зміцнення міжнародних союзів та підтримка міжнародного права та порядку. Всі ці аспекти вказують на безпосередній вплив публічної дипломатії на забезпечення національної безпеки держав.

4.2. Взаємодія публічної дипломатії в контексті міжнародних відносин

Під впливом глобалізації сучасні міжнародні відносини вступили в процес змінення масштабів, який має тенденцію до усунення монополії держави над зовнішньою політикою. У міжнародній системі недержавні актори відіграють динамічну роль у впливі на імідж країни за кордоном, а

інформаційні технології пропонують їм численні механізми комунікації. У цій ситуації дипломатична діяльність супроводжується процесом комунікації як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Дедалі більше держав розпочинають інформаційні кампанії, покликані сприяти досягненню пріоритетів зовнішньої політики, а також заручитися підтримкою власного суспільства. Зовнішні стратегії щодо зміни або посилення сприйняття міжнародною громадською думкою щодо певної країни також є частиною цих кампаній.

Публічна дипломатія – це практика взаємодії з іноземною аудиторією для зміцнення зв'язків, встановлення довіри та сприяння співпраці. Це ключовий механізм, за допомогою якого країни зміцнюють взаємну довіру та продуктивні стосунки, і він став вирішальним для створення безпечного міжнародного середовища [93].

Публічна дипломатія, яку часто називають «м'якою силою» нації, відіграє вирішальну роль у формуванні глобальної політики та міжнародних відносин. Вона передбачає різноманітні комунікаційні стратегії та заходи, спрямовані на просування цінностей, культури та політики країни серед іноземної аудиторії. За допомогою публічної дипломатії уряди прагнуть зміцнити довіру, сприяти взаєморозумінню та встановити доброзичливість з іншими країнами, зрештою впливаючи на їхні рішення та дії на світовій арені.

Одним із ключових способів впливу публічної дипломатії на міжнародні відносини є формування сприйняття та ставлення до країни. Завдяки культурним обмінам, освітнім програмам і залученню до медіа країни можуть сприяти формуванню позитивного іміджу та кинути виклик негативним стереотипам. Це дає змогу зміцнити довіру з боку іноземного населення, а також полегшити просування дипломатичних цілей і заручитися підтримкою політики чи ініціатив на міжнародній арені.

Публічна дипломатія також відіграє певну роль у подоланні культурних і мовних розбіжностей між націями. Сприяючи спілкуванню та

діалогу між людьми з різним походженням, публічна дипломатія може сприяти кращому розумінню та оцінці різноманітних точок зору. Це дозволяє зменшити напругу та непорозуміння, які часто виникають у міжнародних відносинах, і створити глобальну спільноту, яка буде більш дружньою та взаємопов'язаною [97].

Крім того, публічна дипломатія може бути потужним інструментом для впливу на політичні рішення та формування міжнародного порядку денного. Залучаючи громадську думку та мобілізуючи підтримку звичайних людей, уряди можуть чинити тиск на інші країни, щоб вони зайняли певну політику чи позицію. Особливої ефективності така публічна дипломатія може набувати у таких питаннях, як права людини, зміна клімату та глобальна безпека, де громадська думка може впливати на політиків і стимулювати зміни на міжнародному рівні.

Взаємодія публічної дипломатії в контексті міжнародних відносин виступає важливим аспектом глобальної політики, що чинить вплив на розвиток співробітництва між країнами та сприяє вирішенню спільних викликів. А так, як публічна дипломатія доповнює класичну дипломатію, акцентуючи увагу не лише на побудові відносин між урядами, а й між народами, держава має змогу сформувати такі мережі впливу, які сприятимуть підтримці та розвитку взаємного розуміння та співробітництва.

Завдяки публічній дипломатії держава має змогу більш ефективно просувати власні інтереси з використанням інструментів м'якої сили, до числа яких входять культурні обміни, освітні програми, інформаційні кампанії та міжнародні проекти. Така діяльність держави позитивно відображається на зменшенні напруженості, зміцненні довіри та формуванні позитивного іміджу країни за кордоном. Іншим важливим аспектом публічної дипломатії є комунікація із зарубіжними громадськими організаціями, активістами та експертами. Це допомагає створити партнерські відносини та сприяє обміну думками, ідеями та досвідом [22, с. 52].

Публічна дипломатія також займає важливе місце у контексті підготовки до вирішення міжнародних криз та конфліктів шляхом забезпечення комунікації, з допомогою якої роз'яснюються політичні кроки держави, чим досягається зниження рівня непорозумінь та негативного сприйняття на міжнародній арені. Особливої актуальності це набуває в умовах сучасних інформаційних викликів, коли ефективне поширення правдивої інформації стає необхідністю на шляху підтримки національної безпеки та національних інтересів.

У глобальному світі, де провідні світові актори взаємодіють через мережу ефективно побудованих дипломатичних, економічних та культурних зв'язків, публічна дипломатія набуває рис інтеграційного та адаптаційного засобу. Вона сприяє формуванню стабільних партнерств, що ґрунтуються на взаємоповазі та спільних цінностях, а також забезпечують країнам можливість займати проактивну позицію у міжнародних відносинах.

Взаємодія публічної дипломатії у контексті міжнародних відносин має вибудовуватись із врахуванням системного підходу, за якого основна роль відводиться досягненню узгодженості між урядами, громадськими організаціями, мас-медіа тощо. Такого роду узгодженість дає змогу максимально ефективно використовувати можливості публічної дипломатії з метою досягнення стратегічних цілей країни.

Одним із провідних аспектів взаємодії публічної дипломатії в контексті міжнародних відносин є співробітництво із міжнародними організаціями та інституціями, що також позитивно відображається на можливості держав просувати їх інтереси та ініціативи на міжнародному рівні. Це дозволяє залучитись підтримкою як в аспекті основних зовнішньополітичних цілей держави, так і в аспекті вирішення глобальних проблем – зміни клімату, міжнародної безпеки, забезпечення прав людини та світового економічного розвитку. Шляхом таких дій не тільки посилюється міжнародна позиція держави, але й її впливовість у міжнародних організаціях та об'єднаннях.

Також взаємодія публічної дипломатії з іншими міжнародними акторами дозволяє здійснювати успішний обмін досвідом та кращими практиками у сфері комунікації та підтримки. Завдяки цьому між державами утверджуються довгострокові відносини та відбувається нарощення потенціалу співробітництва у різних сферах – науки, культури, освіти, технологій тощо.

З використання цифрових технологій та платформ сучасна публічна дипломатія має змогу помітно розширювати аудиторію та рівень комунікації з нею. З використанням соціальних мереж та інших онлайн-ресурсів держави мають змогу здійснювати постійну підтримку зв'язку із міжнародною громадськістю, оперативно реагувати на міжнародні виклики та здійснювати контроль над інформаційним обміном. Завдяки цьому країни стають активними учасниками світового дискурсу та мають змогу посилити свої позиції на міжнародній арені.

За умов різновекторності загроз, які стоять перед державою як суб'єктом міжнародних відносин у ХХІ столітті, взаємодія публічної дипломатії стає не тільки бажаною, а й життєво необхідною. Держави, які змогли сформувати ефективні стратегії публічної дипломатії, мають змогу більш ефективно реагувати на нові виклики, адаптуватися до нових умов та інтегрувати нові методи впливу на міжнародні комунікації. Досвід останніх років переконливо доводить, що нерозуміння чи поверхове розуміння процесів у іншій країні та настроїв і способу мислення іноземної громадськості має наслідком невдачі у реалізації стратегій публічної дипломатії, з огляду на що держави приділяють значну увагу тому, щоб стратегії публічної дипломатії мали позитивні передумови для їх реалізації [50, с. 105].

Публічна дипломатія допомагає створювати платформу для просування дво- та багатосторонніх ініціатив, спрямованих на зміцнення довіри та розвиток взаємного розуміння між державами. Такі ініціативи знаходять прояв у вигляді різноманітних заходів культурного, освітнього, медійного

тощо характеру, на основі чого вибудовуються відносини, в основі яких лежать спільні інтереси та цінності.

Ще однією важливою рисою публічної дипломатії у контексті міжнародних відносин є створення так званого «голосу народу» у справах міжнародного характеру. Тут мова йде про залучення громадян у процес обговорення ключових питань зовнішньої політики держави, тобто формування більш відкритого підходу до міжнародної взаємодії. Завдяки цьому суспільство не тільки підтримує та розуміє зовнішньополітичні рішення своєї країни, а й відбувається зміцнення внутрішньої єдності.

Зрештою, слід відзначити й те, що публічна дипломатія – це своєрідний місток між державами та світовою спільнотою, який має здатність об'єднувати зусилля з метою досягнення стабільності та розвитку. Її інтегрування у зовнішню політику держави на міжнародній арені дозволяє вирішувати конфлікти, створювати нові можливості для партнерства та підтримки стійкого міжнародного порядку. Тобто, публічна дипломатія залишається невід'ємною складовою сучасної стратегії впливу на міжнародну думку та формування сприятливих умов для мирного співіснування та співпраці.

Звичайно, результати діяльності, пов'язаної з публічною дипломатією, ніколи не будуть відомі чи передбачувані до кінця, оскільки вони залежать від суб'єктивних факторів чи якихось непередбачуваних міжнародних подій. Поширеною є думка, що малі та середні держави потребують обґрунтованої публічної дипломатії, оскільки сприйняття їх за кордоном характеризується дефіцитом інформації або наявністю упереджених стереотипів. Зазвичай ці країни входять у міжнародний інформаційний потік лише до початку криз чи катастроф. У випадку великих держав публічна дипломатія спрямована на зміну їх іміджу в суспільствах інших країн, у випадку найменших – на привернення уваги міжнародної громадської думки [68, с. 136].

Отже, публічна дипломатія сьогодні набуває важливого значення у міжнародних відносинах, адже зміцнює взаємини між окремими суб'єктами

цих відносин – державами, та дозволяє їм сформувати позитивний імідж на міжнародній арені. Публічна дипломатія сьогодення не тільки доповнює класичну дипломатію, а й набуває першості у побудові довготривалих та взаємовигідних відносин держави на світовому рівні. Окреслення прикладів застосування публічної дипломатії в різних контекстах міжнародних відносин дозволило зрозуміти її універсальність та важливість для розвитку міжнародних відносин держави. У цілому ж, публічна дипломатія в умовах глобалізації є ключовим фактором побудови стабільних і мирних міжнародних відносин.

4.3. Публічна дипломатія як інструмент впливу на міжнародну думку

Станом на сьогодні публічна дипломатія є дієвим інструментом впливу на міжнародну думку. Зокрема, про це говорить у своєму дослідженні Л. Мицик, даючи визначення публічної дипломатії, говорячи про неї як про цілеспрямовану міжнародну та іноземну діяльність держави з використанням підконтрольних їй чи фінансованих нею установ та організацій з метою здійснення інформаційного впливу на думку і поведінку населення зарубіжних країн у контексті її зовнішньополітичних національних інтересі [32, с. 41].

З позиції В. Ціватого, публічна дипломатія – це інструмент тривалої дії, що спрямовується на формування сприятливого середовища з метою реалізації зовнішньополітичного курсу та дипломатичної діяльності у цілому, який має орієнтацію на широку громадськість і базується на припущенні, що громадська думка має потенціал впливати на зовнішню політику держав [51, с. 252].

Інша дослідниця – В. Виноградова, зводить розуміння публічної дипломатії до інструменту стратегічних комунікацій країни, що допомагає створити позитивний міжнародний імідж держави [9, с. 27]. Вона визначає публічну дипломатію як таку, що має здатність впливати на громадську

думку іноземних країн та створювати таким чином основу для побудови більш сприятливих відносин між державами. Вадливого значення у цьому контексті набуває те, що публічна дипломатія – це вагоме доповнення до офіційної класичної дипломатії, діяльність якого спрямовується на формування довірливих умов здійснення зовнішньополітичних відносин між акторами. Вплив публічної дипломатії на зовнішню політику інших країн досягається шляхом впливу на громадську думку.

Одночасно з цим, слід відзначити, що публічна дипломатія має ряд переваг перед традиційною дипломатією, адже застосування першої є більш вільним та прагматичним, а також менш залежним від державних рішень. У світі, де інформація відіграє важливу роль, публічна дипломатія відкриває нові можливості для спілкування між суспільствами, а відкритість у комунікації дозволяє громадянам більше розуміти процеси прийняття рішень і формувати свою власну думку.

З допомогою публічної дипломатії відбувається активне залучення громадськості до міжнародних викликів, що дає змогу країнам не тільки здійснювати відкритий обмін своїми позиціями, а й вибудувати довірливі відносини між країнами.

Публічна дипломатія – це своєрідна форма відповіді на виклики та нові загрози, на становлення нового світового порядку, на хід внутрішньополітичного розвитку [1, с. 996]. Визначаючи основну мету публічної дипломатії, науковці наголошують на важливості привернення громадських суспільств на свій бік та встановлення позитивного сприйняття країни. До основних завдань публічної дипломатії у контексті формування міжнародної думки належать наступні:

1. Донесення до міжнародної громадськості позиції держави та суспільства;
2. Отримання зворотного зв'язку від міжнародної громадськості;
3. Формування зовнішньополітичного курсу держави із врахуванням думки міжнародної громадськості [9, с. 27].

Публічна дипломатія сучасності є відповідною всім тенденціям сучасного розвитку, вона є одним із найбільш ефективних рішень для формування громадської думки, чим сприяє встановленню позитивного міжнародного іміджу країни. До основних особливостей публічної дипломатії сьогодення слід віднести:

1. Реалізується як державними, так і недержавними структурами;
2. Базується на концепції «м'якої сили», стратегічної публічної дипломатії, управлінні інформацією, брендингу держав і представленості в Інтернеті;
3. Функціонує із врахуванням засади, що здійснення будь-якої внутрішньополітичної діяльності має відбуватись з врахуванням потенційної реакції зовнішньої аудиторії, і навпаки;
4. Має орієнтацію на діалог із зарубіжною аудиторією, а не лише на поширення інформації;
5. Вона виступає не просто особливою формою розвитку пропаганди, з кожним днем публічна дипломатія запозичує все більше технологій роботи з маркетингу, PR і мережевої комунікації [46, с. 34].

Це свідчить про те, що публічна дипломатія сучасності спрямовується на формування позитивної репутації держави шляхом впливу на міжнародну думку. Це має на меті не лише транслявати позитивну інформацію про націю на міжнародній арені, а й залученість у процес прийняття зовнішньополітичних рішень з врахуванням впливу на репутацію країни, яке вони нададуть.

У контексті використання публічної дипломатії як інструменту впливу на міжнародну думку мають застосування наступні методи: надання грантів для освітніх і культурних обмінів, забезпечення участі на міжнародних ярмарках і виставках за кордоном, надання можливості для обмінів книгами, газетами та урядовими публікаціями, сприяння заснуванню, розширенню, підтримки і роботі шкіл та інших освітніх інститутів за кордоном, а також заохочення досліджень в інших країнах, просування вивчення іноземних мов,

забезпечення дотримання і гарантування свободи віросповідання за кордоном за допомогою обміну та візитів релігійних лідерів, вчених і фахівців.

До інструментів публічної дипломатії у контексті впливу на міжнародну думку належать освітні програми, культурні обміни, засоби масової інформації, соціальні мережі, блоги тощо. Зокрема, соціальні мережі сьогодні є тими інструментами, з використанням яких держава має змогу збільшити свою присутність та вплив в мережі Інтернет, а також надавати вітчизняній та зарубіжній аудиторії об'єктивну інформацію. В умовах поширення грамотності, появи масових періодичних видань та формування виборного парламенту глави держав, міністри і дипломати усвідомлювали необхідність публічно виправдовувати свої дії в громадській думці. Сьогодні відкритість є вимушеною необхідністю для держави, що працює в інформаційному просторі на одному рівні з іншими джерелами інформації. Цифрова дипломатія покликана оперативно надавати адекватну інформацію, спростовувати неправдиву інформацію і підтверджувати інформацію з офіційних джерел [46, с. 35].

Тож, публічна дипломатія – це потужний інструмент впливу на міжнародну думку, який надає змогу державам здійснювати безпосередню взаємодію з громадськістю інших країн, створюючи позитивний імідж та просуваючи національні інтереси на міжнародному рівні. Використання сучасних комунікаційних технологій, соціальних мереж, культурно-освітніх заходів та програм дозволяє країнам донести свої позиції до міжнародної спільноти, забезпечуючи таким чином розуміння власних політики та дій.

Публічна дипломатія є важливою у контексті зміцнення довіри та взаєморозуміння, знижуючи напруженість у міжнародних відносинах. Вона дає змогу створювати та розвивати партнерські відносини на міждержавному рівні, чинити вплив на рішення громадськості в цих країнах та залучатись її підтримкою з метою просування своїх стратегічних цілей.

У цьому аспекті доцільно відмітити здатність публічної дипломатії ефективно протидіяти пропаганді та дезінформації, які можуть завдати

шкоди іміджу держави, сформувавши його негативне бачення в очах міжнародної спільноти. Шляхом ефективної публічної дипломатії країна має змогу реагувати на такі загрози та оперативно представляти свою точку зору на події, запобігаючи маніпуляціям та дезінформації.

Важливого значення у аспекті впливу публічної дипломатії на міжнародну думку набуває культурна дипломатія, яка, будучи її невід'ємною складовою, сприяє поширенню національних цінностей та спадщини, формуючи таким чином емоційні взаємозв'язки з іншими країнами та їх громадянами. Такі взаємозв'язки дають змогу підтримувати позитивний образ держави та зміцнюють вплив останньої у довгостроковій перспективі.

Не менш важливим аспектом впливу публічної дипломатії на формування міжнародної думки є здійснення співробітництва із міжнародними та місцевими мас-медіа з метою об'єктивного висвітлення подій та новин про країну. У межах ефективної реалізації стратегій публічної дипломатії доцільно також вдаватись до залучення впливових осіб, відомих культурних, політичних, суспільних діячів з метою підтримки та поширення на рівні міжнародної спільноти меседжів, що відповідають інтересам держави.

Вагому роль у формуванні міжнародної думки доцільно відвести публічній дипломатії і під час кризових ситуацій, коли виникає необхідність швидкого донесення позиції держави до міжнародної спільноти та збереження довіри. Використання цієї форми публічної дипломатії під час конфліктів дає змогу країні ефективно управляти інформаційним простором та відстоювати власні інтереси.

Не можна не згадати такий спосіб здійснення публічної дипломатії, як залучення діаспори до просування національних державних інтересів за її межами. Діаспора є прямим транслятором культури та інтересів своєї країни, сприяючи налагодженню позитивних відносин із приймаючими країнами та їх громадянами. Вміле використання державою наявної мережі діаспори має змогу посилити ефект публічної дипломатії, адже дає змогу досягати

широкої аудиторії шляхом налагодження міжособистісних контактів та культурних обмінів.

Отже, публічна дипломатія є ефективним інструментом впливу на міжнародну думку, адже дозволяє державам ефективно просувати свої інтереси, формувати позитивний імідж та підтримувати стабільність на міжнародному рівні. З використанням різноманітних комунікаційних, культурно-освітніх та інших ініціатив, країна має змогу залучитись довірою з боку міжнародної спільноти, налагодити з нею діалог та створити передумови для мирного співіснування. Вдаючись до використання активних методів публічної дипломатії, держави формують у міжнародній спільноті необхідне сприйняття власної політики та залучаються підтримкою в умовах криз. У цілому ж, публічна дипломатія як інструмент впливу на міжнародну думку, стає необхідним елементом «м'якої сили», довготривалого успіху та розвитку країни на міжнародній арені.

Висновки до розділу 4

Публічна дипломатія відіграє важливе значення як складова безпеки держави, досягаючи її шляхом: сприяння миру та вирішенню конфліктів, сприяння економічній стабільності, створення позитивного іміджу держави, протидії дезінформації та пропаганді, зміцнення внутрішньої стійкості, зміцнення міжнародних союзів та підтримка міжнародного права та порядку. Всі ці аспекти вказують на безпосередній вплив публічної дипломатії на забезпечення національної безпеки держав.

Публічна дипломатія сьогодні набуває важливого значення у міжнародних відносинах, адже зміцнює взаємини між окремими суб'єктами цих відносин – державами, та дозволяє їм сформувати позитивний імідж на міжнародній арені. Публічна дипломатія сьогодення не тільки доповнює класичну дипломатію, а й набуває першості у побудові довготривалих та взаємовигідних відносин держави на світовому рівні. Окреслення прикладів застосування публічної дипломатії в різних контекстах міжнародних

відносин дозволило зрозуміти її універсальність та важливість для розвитку міжнародних відносин держави. У цілому ж, публічна дипломатія в умовах глобалізації є ключовим фактором побудови стабільних і мирних міжнародних відносин.

Публічна дипломатія є ефективним інструментом впливу на міжнародну думку, адже дозволяє державам ефективно просувати свої інтереси, формувати позитивний імідж та підтримувати стабільність на міжнародному рівні. З використанням різноманітних комунікаційних, культурно-освітніх та інших ініціатив, країна має змогу залучитись довірою з боку міжнародної спільноти, налагодити з нею діалог та створити передумови для мирного співіснування. Вдаючись до використання активних методів публічної дипломатії, держави формують у міжнародної спільноти необхідне сприйняття власної політики та залучаються підтримкою в умовах криз. У цілому ж, публічна дипломатія як інструмент впливу на міжнародну думку, стає необхідним елементом «м'якої сили», довготривалого успіху та розвитку країни на міжнародній арені.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у процесі роботи над дослідженням ми досягли поставлених мети та завдань, в результаті чого прийшли до наступних висновків:

1. Історіографія досліджень публічної дипломатії сягає своїм корінням у 50-і роки ХХ століття, однак у кожній країні дослідження публічної дипломатії відбувались у різний час та мали свою специфіку. Дослідження публічної дипломатії в українській історіографії розпочалось у ХХІ столітті, що свідчить про достатньо недавнє зацікавлення українських науковців та дипломатів публічною дипломатією та використанням її як дієвого інструменту публічного управління.

2. При дослідженні публічної дипломатії доцільно використовувати комплекс підходів та методів, які дозволять досягти поставлених у контексті дослідження мети та завдань. Для цього варто вдасться до використання системного, компаративного, інституційного, функціонального, діалектичного підходів. Методологічним підґрунтям даної роботи стали принципи індукції та дедукції, аналізу та синтезу, групування та абстрагування.

3. Пройшовши значний шлях еволюції, умовно поділений на п'ять етапів, публічна дипломатія набуває сьогодні широкого застосування. Під нею розуміють своєрідний комплекс заходів та стратегій країни, які вона використовує з метою впливу на іноземну громадську думку та досягнення власних зовнішньополітичних інтересів. Сутність публічної дипломатії постійно розширюється, адже в умовах швидкого розвитку сучасного суспільства, а також невинних процесів глобалізації, інформатизації та цифровізації, перед публічною дипломатією постають нові завдання та шляхи їх реалізації на міжнародній арені.

4. Публічна дипломатія реалізує ряд функцій, серед яких важливе значення відіграють наступні: зовнішньополітичної комунікації, лобіювання

інтересів, культурного обміну, кризового менеджменту, інформаційну, освітню, культурну, іміджетворчу, комунікаційну, пропагандистську, захисну. До основних інструментів здійснення публічної дипломатії належать: інформаційно-роз'яснювальна робота, культурна дипломатія, програми, спрямовані на надання допомоги країнам, які цього потребують, наукові та освітні обміни, діаспора, міжнародні конференції, стипендії, журнали, рекламні матеріали, високі особистості, спорт, домінуюча культура, відносини з міжурядовими установами, зосередженість на міжнародних групах громадянського суспільства, інформаційні агентства, інструменти соціальних медіа, культурні центри, універсальна кухня, музика тощо. Структуру механізму публічної дипломатії формують механізми здійснення культурної, економічної, експертної, кулінарної, науково-освітньої, спортивної та цифрової дипломатії.

5. Публічна дипломатія виступає самостійним елементом у контексті публічного управління, формуючи для останнього передумови для ефективної реалізації зовнішньополітичної управлінської діяльності на міжнародній арені. Всі аспекти публічної дипломатії у контексті публічного управління доцільно класифікувати за відповідними рівнями, а їх охоплення публічною дипломатією відбувається завдяки тому, що остання є суб'єктом публічної політики.

6. Порівняльний аналіз класичної та публічної дипломатії свідчить про наявність у між ними ряду специфічних рис, які можна розрізнити за наступними критеріям: вони спрямовуються на різну аудиторію, користуються різним інструментарієм досягнення цілей, мають різні цілі їх здійснення, вдаються до використання різних засобів налагодження комунікації, кожна із дипломатій має свій підхід, що лягає в основу взаємодії, вони мають різні швидкості досягнення цілей, різне відношення до залучення громадськості та використання сучасних технологій. Проте, їх поєднує наступне: вони просувають інтереси держави на міжнародній арені,

спрямовуються на взаємодію з іншими країнами, в їх основі лежить процес комунікації.

7. Гуманітарна та цифрова дипломатія набувають сьогодні важливого значення у контексті досягнення цілей публічної дипломатії. При цьому гуманітарна дипломатія покликана переконати громадських лідерів та високопосадовців, які приймають рішення, діяти завжди і за будь-яких обставин на користь вразливих груп населення, дотримуючись і поважаючи при цьому основні гуманітарні принципи. А цифрова дипломатія революціонізує спосіб взаємодії урядів із глобальною аудиторією, впливає на формування громадської думки та встановлення міжнародних відносин. Використовуючи цифрові платформи та технології, дипломати можуть долати фізичні кордони, сприяти взаєморозумінню та будувати мости між націями. Оскільки світ стає все більш цифровим, потенціал цифрової дипломатії змінити дипломатичний ландшафт і сприяти міжнародній співпраці є величезним.

8. Економічна дипломатія як різновид публічної дипломатії набуває вагомого значення у контексті глобалізованої економіки, де ефективне просування національних економічних інтересів та залучення інвестицій стають основними факторами зміцнення міжнародного авторитету й конкурентоспроможності держави. культурна дипломатія у наші дні відіграє важливу роль у процесі здійснення зовнішньої політики країни. На практиці вона може служити не тільки корисним засобом для реалізації державних інтересів за кордоном в галузі культурної політики, але також може сприяти створенню сприятливих умов для ефективного досягнення зовнішньополітичних цілей держави в інших сферах. Культурна дипломатія може стати більш цінним інструментом для держави у майбутньому та більш значним компонентом здійснення публічної дипломатії.

9. Публічна дипломатія відіграє важливе значення як складова безпеки держави, досягаючи її шляхом: сприяння миру та вирішенню конфліктів, сприяння економічній стабільності, створення позитивного іміджу держави,

протидії дезінформації та пропаганді, зміцнення внутрішньої стійкості, зміцнення міжнародних союзів та підтримка міжнародного права та порядку. Всі ці аспекти вказують на безпосередній вплив публічної дипломатії на забезпечення національної безпеки держав.

10. Публічна дипломатія сьогодні набуває важливого значення у міжнародних відносинах, адже зміцнює взаємини між окремими суб'єктами цих відносин – державами, та дозволяє їм сформувати позитивний імідж на міжнародній арені. Публічна дипломатія сьогодення не тільки доповнює класичну дипломатію, а й набуває першості у побудові довготривалих та взаємовигідних відносин держави на світовому рівні. Окреслення прикладів застосування публічної дипломатії в різних контекстах міжнародних відносин дозволило зрозуміти її універсальність та важливість для розвитку міжнародних відносин держави. У цілому ж, публічна дипломатія в умовах глобалізації є ключовим фактором побудови стабільних і мирних міжнародних відносин.

11. Публічна дипломатія є ефективним інструментом впливу на міжнародну думку, адже дозволяє державам ефективно просувати свої інтереси, формувати позитивний імідж та підтримувати стабільність на міжнародному рівні. З використанням різноманітних комунікаційних, культурно-освітніх та інших ініціатив, країна має змогу залучитись довірою з боку міжнародної спільноти, налагодити з нею діалог та створити передумови для мирного співіснування. Вдаючись до використання активних методів публічної дипломатії, держави формують у міжнародній спільноті необхідне сприйняття власної політики та залучаються підтримкою в умовах криз. У цілому ж, публічна дипломатія як інструмент впливу на міжнародну думку, стає необхідним елементом «м'якої сили», довготривалого успіху та розвитку країни на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабанов К., Трофименко М. Публічна дипломатія як відповідь на виклики сучасності. *Україна дипломатична: науковий щорічник*, 2013. №14. С. 989-1021.
2. Балануца О., Сегеда О. Публічна дипломатія в роботі дипустанов: цікаві факти з українського досвіду в Кувейті. *Україна дипломатична: науковий щорічник*, 2021. С. 267-275.
3. Барановська В.М. Роль економічної дипломатії у зовнішньоекономічній діяльності країни. *Економіката держава*. 2022. № 2. С. 24-25.
4. Белогубова О. О. Гуманітарна дипломатія: стара форма і новий зміст. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.)*. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 322-324.
5. Братута О., Братута Є. Публічна дипломатія: термінологічні, онтологічні та прикладні результати дослідження. *Україна дипломатична: науковий щорічник*, 2024. №24. С. 727-740.
6. Булега К., Чарських І. Цифрова дипломатія як елемент зовнішньополітичної діяльності держав. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*, 2018. №1(10). С. 9-12.
7. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
8. Васковець О. В. Гуманітарна дипломатія та її роль у міжнародних відносинах. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра. Острог, 2023. 78 с.

9. Виноградова В.В. Культурна дипломатія України в регіоні латинської Америки на прикладі федеративної республіки Бразилія протягом 1991-2023 років. Київ, 2024. 96 с.
10. Висоцький О.Ю. Публічна дипломатія: конспект лекцій. Частина I. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. 56 с.
11. Гапонова Я. М. Публічна дипломатія: спроби визначення. *Гілея: науковий вісник*, 2015. №102. С. 380-383.
12. Герасимчук Т.Ф. Теоретико-концептуальні основи та методи дослідження міжнародних відносин. *Український історичний журнал*. 2006. № 5. С. 186-199. URL: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2006_5_186..
13. Головка І. Нова публічна дипломатія в сучасному науковому дискурсі. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 2022. №14(2). С. 102-109.
14. Деделюк К. Ю. Економічна дипломатія : конспект лекцій / Катерина Юріївна Деделюк. Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2017. 31 с.
15. Дубов Д. Політика культурної дипломатії як механізм реалізації стратегічних комунікацій держави. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2017. Вип. 46. С. 62-73.
16. Жеребятнікова І. В. Публічна дипломатія як інструмент реалізації інтересів акторів міжнародних відносин. *Всеукраїнські політологічні читання імені професора Богдана Яроша : збірник наукових та навчально-методичних праць*. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. Вип. 13. С. 40-44.
17. Жидкова А.Є. Публічна дипломатія США в ХХІ ст. Миколаїв, 2022. 107 с.
18. Івашова Л. М. Види і роль публічної дипломатії в реалізації зовнішньої політики держави та її особливості у сфері медичної реабілітації. *Публічне управління та митне адміністрування*, 2024. № 2 (41). С. 27-35.

19. Капштик О. В. Поняття і сутність публічної дипломатії як засобу забезпечення національної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. №16. С. 109-113.
20. Карпінська Т.С. Публічна дипломатія як інструмент зовнішньої політики України. Київ, 2023. 55 с.
21. Кащенко Н. В. Культурна дипломатія – складова державної політики в сфері національної безпеки країни. *The XV International Science Conference «Trends in the development of practice and science»*. Oslo, Norway: 2021. С. 171-175.
22. Коптєв О. С. Публічна дипломатія як технологія зовнішньої політики України. *Міжнародні та політичні дослідження*, 2023. №36. С. 51-60.
23. Корольчук Л.В., Баула О.В., Галазюк Н.М. та ін. Дипломатія. Навчальний посібник. Луцьк: ПП «Волинська друкарня» 2024, 340 с.
24. Краснопольська Т., Милосердна І. Цифрова дипломатія як основа нової публічної дипломатії. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 69. С. 13-20.
25. Краснопольська Т.М. Публічна дипломатія : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спец. 052 «Політологія». Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2024. 62 с.
26. Левченко Н. М., Антонова, Л. В. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. №5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/>.
27. Лисенко Ю. В. Публічна дипломатія як елемент формування позитивного іміджу сучасної держави. *Стратегічні напрями зовнішньої політики Європейського Союзу*, 2019. С. 113-117.
28. Лі К. «Нова» публічна дипломатія в Японії: виклики та їх межі. *Journal of International and Advanced Japanese Studies*. 2015. Vol. 7. P. 153-165. URL: <http://japan.tsukuba.ac.jp/research> (26.10.2024).

29. Матяш І. Публічна дипломатія : навч. посібник. Національний університет «Острозька академія»; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ : Горобець, 2021. 224 с.
30. Матяш І. Публічна дипломатія: навч. посібник. Національний університет «Острозька академія»; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: Горобець, 2021. 224 с.
31. Мельниченко Б. Б. Функції публічного управління: поняття та види. *Право і суспільство*. 2019. №5. С. 55-61.
32. Мицик Л.М. Громадська дипломатія: навчально-методичний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 64 с.
33. Момот О. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтава : ПП Астроя, 2023. 99 с.
34. Мостова Д. Ю. Різновиди публічної дипломатії в публічному управлінні. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*, 2020. №1. С. 18-22.
35. Мусієнко Н., Шамборовський Г. Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні (програмний документ). *Агора*: зб. наук. ст. 2016. С. 91-100.
36. Окладна М. Г., Перевалова Л. В., Генкул Ю. В. Гуманітарна дипломатія. *Право та інноваційне суспільство*, 2021, №2 (17). С. 43-49.
37. Опанасюк О. І. Особливості сучасної публічної дипломатії. *Гілея: науковий вісник*, 2017. №117. С. 238-243.
38. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2014. 272 с.
39. Остряніна С. В. Функціональний підхід до соціального управління підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*, 2019. №3 (1). С. 261-266.
40. Отделенцев Є. Політологічні парадигми і методи: філософсько-категоріальні підходи до аналізу та систематизації. *Український науковий*

журнал «Освіта регіону. Політологія психологія комунікації». 2011. №2.
URL: <http://www.socialscience.com.ua/публікація/426>.

41. Павлюх, М. В., Кушней С. Р. Публічна дипломатія як тренд у сучасних політичних відносинах: процеси трансформації. *Політичне життя*, 2023. С. 122-127.

42. Палєєва Ю.С., Тодорошко Т.А. Цифрова дипломатія – стратегічний напрям публічної дипломатії. *Alfred Nobel University Journal of Lawissn*. 2023. № 2 (7). С. 84-89.

43. Парчевська В. В., Паніна І. Г. Дискусія щодо поняття «культурна дипломатія». *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. Вип. 12. Т. 1. С. 74-78.

44. Прокопенко І. В. Цифрова дипломатія як приклад інновацій у соціальній комунікації. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Полтава, 2015. С. 418-422.

45. Рубан Ю. Теоретико-методологічні засади дослідження політичної комунікації. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2012. №2. С. 191-198.

46. Сахно В.А. Особливості публічної дипломатії Республіки Польща. Київ, 2020. 97 с.

47. Сивак Т. В. Публічна дипломатія як інтеграційний компонент стратегічних комунікацій у публічному управлінні. *Право та державне управління*, 2019. №3. С. 98-104.

48. Степанов В., Бричук К. Цифрова дипломатія як інструмент масової комунікації в публічному управлінні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 2020. №3. С. 5-10.

49. Стратегія публічної дипломатії МЗС України на 2021-2025 роки. *Міністерство закордонних справ України*, 2021. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf>.

50. Сухорольська І. Ю. Громадська (публічна) дипломатія в сучасних міжнародних відносинах: нові тренди і особливості. *Регіональні студії*, 2022. №30. С. 103-107.
51. Ціватий В. Г. Моделі, традиції й новації сучасної дипломатії. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*, 2014. №21 (1). С. 251-254.
52. Шаров О. М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи : монографія. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2019. 560 с.
53. Aguilar M. Cultural Diplomacy and Foreign Policy: German-American Relations, 1955–1968. New York, 1996. 305 p.
54. Alexander C. R. Hegemonic Communications with Colonial Subjects: British Public Diplomacy in Colonial India. *The Frontiers of Public Diplomacy*, 2021. Pp. 61-77.
55. Almardonov O. The Concept, Genesis and Evolution of Public Diplomacy. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research*, 2020. Vol. 6. Iss. 9. Pp. 287-291.
56. Auer C., Srugies A. Public Diplomacy in Germany. *CPD Perspectives on Public Diplomacy*. 2013. 55 p.
57. Bennet L. Routledge Handbook of Public Diplomacy. 2009. URL: <https://www.kde.tasam.org/pdf/kitaplar/handbookofpublicdiplomacy.pdf>.
58. Brodowicz M. The Evolution of Human Settlement Patterns Through History. Aithor, 2024. URL: <https://aithor.com/essay-examples/the-evolution-of-human-settlement-patterns-through-history>.
59. Celest W. The Importance of Diplomacy in National Security. 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/importance-diplomacy-national-security-celest-williams-yydte/>.
60. Challenges of cultural diplomacy. 2024. URL: <https://odeenishmaeldiplomacy.wordpress.com/2013/02/14/13-challenges-of-cultural-diplomacy/>.

61. Cull N. J. Public diplomacy: Taxonomies and histories. *The annals of the American academy of political and social science*, 2008. №616(1). Pp. 31-54.
62. Cull N. Public Diplomacy: Taxonomies and Histories. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616. Pp. 31-32.
63. De Lauri A. Humanitarian diplomacy: A new research agenda. *Cmi Brief*, 2018. №4. URL: <https://www.cmi.no/publications/6536-humanitarian-diplomacy-a-new-research-agenda>.
64. Faucher C. Cultural Diplomacy and International Cultural Relations in Twentieth-Century Europe. *Contemporary European History*, 2016. № 2. P. 373-385.
65. Gilboa E. Searching for a theory of public diplomacy. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616. №1. Pp. 55-77.
66. Global Humanitarian Overview 2024. URL: <https://humanitarianaction.info/document/global-humanitarian-overview-2024/article/expanding-critical-role-humanitarian-diplomacy>.
67. Goff P. M. Cultural diplomacy. *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Routledge, 2020. P. 30-37.
68. Gurgu E., Cociuban A. D. The role of public diplomacy in international relations in full process of globalization. *Annals of Spiru Haret University, Economic Series*, 2024. №7(2). Pp. 125-143.
69. Hixson W. Parting the Curtain: Propaganda, Culture, and the Cold War, 1945–1961. N.Y.: St. Martin's, 1997. 283 p.
70. Kelley J. R. Between «Take-offs» and «Crash Landings»: Situational Aspects of Public Diplomacy. *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Ed. by Nancy Snow, Philip M. Taylor. L.; N.Y.: Routledge, 2009. Pp. 72-82.
71. Lee M. The Projection of Australia Overseas: The Origins of the Council for Australia Abroad. *Australian Journal of Public Administration*. 1991. № 50(1). Pp. 38-46.

72. Leonard M., Stead C., Smewing C. Public Diplomacy. London: The Foreign Policy Center, 2002. 101 p.
73. Mamchii O. The Concept of Public Diplomacy In the 21st Century. Best Diplomats, 2023. URL: <https://bestdiplomats.org/public-diplomacy/>.
74. Mamchii O. The Significance of Cultural Diplomacy In 21st Century. 2023. URL: <https://bestdiplomats.org/cultural-diplomacy/>.
75. Merickova L. Iternative approaches to public diplomacy. *Polish Sociological Review*, 2014. №187(3). Pp. 351-365.
76. Munteanu-Lucinescu-Casella A. The Concept of Public Diplomacy in the 19th Century: Samuel S. Cox on Moral and Legal Diplomacy. *Analele Universității Spiru Haret. Seria Jurnalism*, 2015. №16(2). Pp. 45-51.
77. National framework for strategic communication. Report of the Federal government. White House, Washington, 2009. 16 p.
78. Nye J. S. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2008. Vol. 616. Pp. 101-102.
79. Nye J. S. Soft power. Foreign policy, 1990. №80. Pp. 153-171.
80. Nye J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. N.Y.: Public Affairs, 2005. 191 p.
81. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics. New York: Public Affairs, 2004. 192 p.
82. Potter E. Canada and the new public diplomacy. *International Journal*. 2002. Vol. 58. №1. Pp. 43-64.
83. Public Diplomacy as a National Security Tool. 2023. URL: <https://www.fpri.org/article/2017/05/public-diplomacy-national-security-tool/>.
84. Public diplomacy. How to think about and improve it/ by Charles Wolf, Jr., Brian Rosen. RAND. Santa Monica, 2004. 35 p.
85. Rashica V. The benefits and risks of digital diplomacy. *Seeu Review*, 2018. №13(1). Pp. 85-89.

86. Saliu H. The Evolution of the Concept of Public Diplomacy from the Perspective of Communication Stakeholders. *Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, 2020. №26(1). Pp. 69-86.

87. Snow N. Public Diplomacy in a National Security Context. Routledge Handbook of Security Studies, 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/327111534_Public_Diplomacy_in_a_National_Security_Context.

88. Snow N. Rethinking public diplomacy in the 2020s. *Routledge handbook of public diplomacy*. 2020. Pp. 3-12.

89. Snow N., Taylor P. Routledge handbook of public diplomacy. Abingdon: Routledge, 2009. 403 p.

90. The Power and Potential of Digital Diplomacy. 2024. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/power-potential-digital-diplomacy-global-diplomatic-forum/>.

91. Tuch H. N. Communicating with the World: U.S. Public Diplomacy Overseas/ foreword. New York: St. Martin's Press, 1990. 225 p.

92. Vickers R. The new public diplomacy: Britain and Canada compared. *The British Journal of Politics and International Relations*. 2004. Vol. 6. №2. Pp. 182-194.

93. What is PD? USC Center on Public Diplomacy, 2024. URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/page/what-is-pd>.

94. Williams A. The Shaping Of American Diplomacy: Readings and Documents In American Foreign Relations, 1750-1955. Literary Licensing, 2012. 1152 p.

95. Yun S. H. Against the current: Back to public diplomacy as government communication. *International Journal of Communication*, 2022. №16. Pp. 18-32.

96. Yun S.-H., Toth E.L. Future Sociological Public Diplomacy and the Role of Public Relations: *Evolution of Public Diplomacy, American Behavioral Scientist*. 2009. №53 (4). Pp. 493-503.

97. The Influence of Public Diplomacy on Global Politics. 2023. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/influence-public-diplomacy-global-politics-d7erc/>.